Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta právnická

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Některé formy trestné součinnosti

Martin Schulhauser

Plzeň 2012

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta právnická

Katedra trestního práva

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Některé formy trestné součinnosti

Plzeň 2012
Vypracoval: Martin Schulhauser
studijní obor právo a právní věda
Vedoucí práce: JUDr. Simona Stočesová Ph.D., LL.M.

Katedra trestního práva
Originál zadání

Místo tohoto listu bude vložen originál zadání

Čestné prohlášení:

„Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci zpracoval samostatně a že jsem vyznačil prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpal způsobem ve vědecké práci obvyklým.“

Plzeň únor 2012 ……

Martin Schulhauser

Poděkování:

Chtěl bych tímto poděkovat JUDr. Simoně Stočesové Ph.D., LL. M. a dále Mgr. Tomáši Javorskému za odborné vedení mé práce, cenné rady a vstřícný přístup při jejím zpracování.

Obsah

1. ÚVOD 1

2. POJEM TRESTNÉHO ČINU 2

2.1. VYMEZENÍ TRESTNÉHO ČINU 2
2.2. POJMOVÉ ZNAKY TRESTNÉHO ČINU 4
2.3. ZNAKY SKUTKOVÉ PODSTATY TRESTNÉHO ČINU 4
2.3.1. Protiprávnost 4
2.3.2. Individuální objekt 5
2.3.3. Objektivní stránka 6
2.3.4. Subjekt 7
2.3.5. Subjektivní stránka 8

3. HISTORICKÝ EXKURZ 10

3.1. DĚJINY TRESTNÍHO PRÁVA 10
3.2. HISTORIE TRESTNÉ SOUČINNOSTI 12

4. CHARAKTERISTIKA TRESTNÉ SOUČINNOSTI 14

4.1. POJEM TRESTNÉ SOUČINNOSTI 14
4.2. FORMY TRESTNÉ SOUČINNOSTI 15
4.3. PACHATEL, NEPŘÍMÝ PACHATEL, SPOLUPACHATEL 16
4.3.1. Pachatel 16
4.3.2. Nepřímý pachatel 16
4.3.3. Spolupachatel 18
4.4. ÚČASTENSTVÍ 22
4.4.1. Organizátorství 24
4.4.2. Návod 25
4.4.3. Pomoc 27
4.4.4. Zánik trestnosti účastenství 29
4.5. ZVLÁŠTNÍ FORMY TRESTNÉ SOUČINNOSTI 30

5. VYBRANÉ FORMY TRESTNÉ SOUČINNOSTI 32

5.1. ÚČAST NA ORGANIZOVANÉ ZLOČINECKÉ SKUPINĚ 32
5.1.1. Vznik a vývoj organizovaného zločinu 33
5.1.2. Charakter zločineckých organizací a skupin 34
5.1.3. Formy organizované kriminality 36
5.1.4. Mezinárodní organizovaný zločin v ČR 39
5.2. PODNĚCOVÁNÍ K TRESTNÉMU ČINU 40
5.3. SCHVALOVÁNÍ TRESTNÉHO ČINU 41
5.4. NADRŽOVÁNÍ 42
5.5. NEPŘEKAŽENÍ TRESTNÉHO ČINU 45
5.6. NEOZNÁMENÍ TRESTNÉHO ČINU 47
5.7. PODÍLNICTVÍ 49
5.8. LEGALIZACE VÝNOSŮ Z TRESTNÉ ČINNOSTI 54

6. SROVNÁNÍ PRÁVNÍ ÚPRAVY ČR S VYBRANOU ZAHRANIČNÍ PRÁVNÍ ÚPRAVOU 57

6.1. ANGLICKÁ ÚPRAVA 57
6.2. AMERICKÁ ÚPRAVA 59

7. ZÁVĚR 61

8. CONCLUSION 63

9. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ 64

Seznam použitých zkratek

TZ	zákon č. 40/2009 Sb.
ZSM	zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů
LZPS	Listina základních práv a svobod, vyhlášena usnesením předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb.
FCA	Federal Court Annotated

1. Úvod

„Trestněprávně relevantní chování dle práva, či protiprávní, po právu je spojeno nití, vynucování obecně žádoucího bytí.“[1]

Název mé práce zní Některé formy trestné součinnosti a zabývá se trestnými činy spáchanými ve spolupachatelství nebo účastenstvím jiných osob, než je samotný pachatel.

V mé práci bych chtěl nejdříve vstoupit do problematiky samotným vymezením pojmu trestného činu, charakterizovat všechny jeho pojmové znaky a blíže se zaobírat jednotlivými znaky skutkové podstaty. Poté bych rád věnoval pozornost vývoji trestního práva u nás a jeho změnami v problematice trestné součinnosti. V další kapitole bych vymezil, co vlastně trestná součinnost je, a uvedl některé její formy. Zmínil osobu pachatele, nepřímého pachatele a spolupachatele. V této kapitole bych také věnoval pozornost blíže obecným formám trestné součinnosti a to zejména účastenstvím a zániku trestnosti účastenství. V další kapitole se pokusím charakterizovat vybrané formy trestné součinnosti. V neposlední řadě bych srovnal naši právní úpravu této problematiky s vybranou zahraniční právní úpravou.

Diplomovou práci na katedře trestního práva jsem si vybral ze dvou důvodů, a to jednak, že mne trestní právo jako takové oslovilo nejvíce ze všech předmětů, které jsem dosud na této škole absolvoval, a v neposlední řadě také proto, že bych se zmiňované problematice rád věnoval i po dokončení studia.

Snahou mé práce bude poskytnout čtenáři komplexní a ucelený náhled na problematiku trestné součinnosti.

[1] verbalismy
[2] Srov. blíže: BOGUSZAK, J., ČAPEK, J., GERLOCH, A. Teorie práva. Praha: ASPI 2003 s. 168

2. Pojem trestného činu

2.1. Vymezení trestného činu

Na úvod je třeba uvést, že české trestní právo stojí, vyjma mnoho dalších, na jedné z mého pohledu stěžejní zásadě a tou je: Nullum crimen sine lege, nulla poena sine lege, tedy žádný trestný čin, žádný trest bez zákona. Tato zásada je vyjádřena v článku 39 Listiny základních práv a svobod a ten říká : „Jen zákon stanoví, které jednání je trestným činem a jaký trest, jakož i jaké jiné újmy na právech nebo majetku, lze za jeho spáchání uložit.“

Za spáchaný trestný čin ukládá trest soud po provedeném trestním řízení. Systém trestů je uzpůsoben tak, aby každý trest spravedlivě odpovídal závažnosti deliktu a způsobil pachateli odpovídající újmu. Účelem trestu je pak chránit společnost od pachatele, zabránit odsouzenému v dalším páchání trestné činnosti a působit preventivně na ostatní členy společnosti.[2]

Trestný čin je protiprávní čin, který trestní zákon označuje za trestný a který vykazuje znaky uvedené v takovém zákoně.[3] Toto nazýváme tzv. formální definicí trestného činu. Trestní zákoník (dále jen TZ) vychází z bipartice trestných činů, které jsou v §14 TZ rozděleny na přečiny a zločiny. Zde je patrný rozdíl mezi nynějším a dřívějším TZ, který vycházel z monopartice.

Bipartií rozumíme rozdělení trestných činů na méně závažnější přečiny a závažnější zločiny. „Rozlišení se děje podle formálního hlediska, tedy podle formy zavinění a podle délky trestu odnětí svobody, který trestní zákon stanoví za ten který trestný čin.“[4] Profesor Dr. Hans-Heinrich Jescheck upozorňuje na to, že v souvislosti s tímto dělením je potřeba přesně vymezit pojem přestupek tak, aby byl na jedné straně jasně odlišen

[2] Srov. blíže: BOGUSZAK, J., ČAPEK, J., GERLOCH, A. Teorie práva. Praha: ASPI 2003 s. 168
[3] Trestní zákoník č.40/2009 §13 odst. 1
[4] JELÍNEK, J. Pojem trestného činu a kategorizace trestných činů. Bulletin advokacie, 2009, č. 10, s. 40

od pojmu přečin a od beztrestného jednání na straně druhé.[5] Pojem trestného činu bude však zachován jako nadřazený termín výše zmiňovaných kategorií.[6] Pokud budeme hovořit o trestném činu spáchaným osobou mladistvou, tzn. osobou, která dosud nedovršila 18 let, tam tento trestný čin je podle §6 Zákona o soudnictví ve věcech mládeže (dále jen ZSM) nazýván proviněním. „Z trestně politického hlediska reaguje tímto způsobem pozitivní právní úprava na různorodost, diferencovanost reálné kriminality, která jako taková vyžaduje diferencované způsoby trestněprávní reakce na ni, tedy i diferencovaný pojem trestného činu, resp. Diferenciaci samotné trestní odpovědnosti.“[7]

Na obecnou definici trestného činu lze navázat §111 TZ, který říká, že trestným činem se rozumí jen čin soudně trestný, a pokud z jednotlivého ustanovení trestního zákona nevyplývá něco jiného, též příprava k trestnému činu, pokus trestného činu, organizátorství, návod a pomoc. Zde můžeme spatřit odlišení kategorie trestných činů od přestupků a jiných mimosoudních deliktů, což je výslovně uvedeno ve výše citovaném §111 zvláště tím, že trestný čin je „čin soudně trestný“.

Je třeba uvést, že nový trestní zákoník již nevychází z materiálního pojetí trestného činu, ale toto materiální pojetí bylo nahrazeno formálním pojetím trestného činu. Materiální pojetí spočívalo v tom, že se muselo jednat o čin pro společnost nebezpečný. Naproti tomu formální pojetí je konstruováno tak, že všechny znaky trestného činu musí být propracovány tak, aby se minimalizovaly případy, kdy trestní čin bude mít všechny formální znaky, ale nebude větší měrou škodlivý, neboli nebezpečný pro společnost. Profesor Šámal spatřuje výhodu formálního pojetí zejména v tom, že tímto bude zabráněno v rozhodovací libovůli např. policejních orgánů. Pokud by totiž policejní orgán mohl vůbec nezahájit trestní stíhání

[5]Srov. blíže: VÁLKOVÁ, H. K reformě českého trestního práva hmotného ve světle stanoviska prof. Dr. Hans-Heinrich Jescheck, Trestněprávní revue č. 5/2003
[6]Srov. blíže: ŠÁMAL, P., kolektiv. Trestní zákoník. Komentář, 1. Vydání. Nakladatelství C. H. Beck s. 145
[7]ŠÁMAL, P., kolektiv. Trestní zákoník. Komentář, 1. Vydání. Nakladatelství C. H. Beck s. 145

z důvodu, že dospěl k závěru, že nebyla naplněna materiální podmínka trestnosti, mohlo by to směřovat k jeho rozhodovací libovůli.[8]

2.2. Pojmové znaky trestného činu

Mezi pojmové znaky trestného činu patří znaky skutkové podstaty trestného činu (individuální objekt, objektivní stránka, subjekt, subjektivní stránka, protiprávnost), které označujeme jako typové znaky, stanovený věk a příčetnost, které se označují jako obecné znaky a u mladistvých pachatelů provinění rozumová a mravní vyspělost.[9]

2.3. Znaky skutkové podstaty trestného činu

Skutková podstata trestného činu představuje souhrn typových znaků, kterými se od sebe odlišují jednotlivé druhy trestných činů.[10] Proto do skutkové podstaty nepatří věk a příčetnost, protože se nejedná o znaky odlišující jednotlivé druhy trestných činů navzájem, ale naopak jedná se o znaky, které jsou všem trestným činům společné.[11] Znaky skutkové podstaty trestného činu jsou uvedeny v TZ- v části zvláštní i v části obecné.

Jednotlivé znaky skutkových podstat trestných činů můžeme rozdělit do pěti skupin: protiprávnost, individuální objekt, objektivní stránka, subjekt trestného činu a subjektivní stránka.

2.3.1. Protiprávnost

Trestným činem může být pouze čin nedovolený- protiprávní. Protiprávnost není vždy v TZ výslovně stanovena, avšak dovozuje se z právního řádu jako celku. V TZ je protiprávnost charakterizována u některých skutkových podstat znakem neoprávněně, bez povolení či

[8]Srov. blíže: PLZÁK, V. Je formální pojetí trestného činu skutečně řešením?. Trestní právo, 2010, č. 5, s. 14-20
[9]Srov. blíže: JELÍNEK, J. Trestní právo hmotné, Obecná část, Zvláštní část, 2. Aktualizované vydání, Praha: Linde, 2008 s. 105
[10]Srov. blíže: NOVOTNÝ, O., VANDUCHOVÁ, M., kolektiv. Trestní právo hmotné I, Obecná část, 5., Jubilejní vydání, Zcela přepracované vydání, ASPI 2007 s. 120
[11]Srov. blíže: ŠÁMAL, P., kolektiv. Trestní zákoník. Komentář, 1. Vydání. Nakladatelství C. H. Beck s. 109-110

nedovoleně, porušením zákonů nebo jiných právních předpisů, splnění zákonné povinnosti, nebo v rozporu se zásadami a pravidly.[12] Pokud není protiprávnost výslovně vyjádřena, neznamená to, že může chybět. V případě kdy však protiprávnost chybí, potom se nemůže jednat o trestný čin. Typickým příkladem, kde nenalezneme znak protiprávnosti, jsou okolnosti vylučující protiprávnost.

2.3.2. Individuální objekt

Pojmem individuální objekt trestného činu rozumíme jednotlivý zájem, k jehož ochraně slouží jednotlivá ustanovení zvláštní části TZ. Je součástí každé skutkové podstaty, protože při jeho absenci by se jednalo o čin, který by nenarušoval ani neohrožoval žádné právem chráněné hodnoty, a tudíž by se nemohlo jednat o trestný čin. Určení individuálního objektu trestného činu je podmínkou ke správné kvalifikaci trestného činu a posouzení, zda jde o jednočinný souběh či nikoliv.

Objekt trestného činu lze třídit z různých hledisek, a to zejména z hlediska obecnosti na obecný objekt, druhový objekt a již výše uvedený individuální objekt.[13] Dále pak podle množství objektů v jedné skutkové podstatě na jeden objekt a dva či více objektů. V neposlední řadě můžeme třídit podle důležitosti na hlavní objekt a vedlejší objekt.

Pokud se podíváme blíže na třídění dle obecnosti, tak obecný objekt představují všechny společenské vztahy chráněné TZ, jako jsou společenské zájmy, ústavní zřízení a oprávněné zájmy fyzických a právnických osob. Druhový objekt je vyjádřen všemi 13 hlavami zvláštní části TZ. U třídění z hlediska množství objektů v jedné skutkové podstatě se jeví jako nejvýstižnější uvést příklad krádeže a loupeže. Krádež, kde se vyskytuje jeden objekt trestného činu a tím je vlastnické právo, kdežto u loupeže se jedná o objekty dva, svoboda a majetek.[14]

[12]Srov. blíže: ŠÁMAL, P., kolektiv. Trestní zákoník. Komentář, 1. Vydání. Nakladatelství C. H. Beck s. 110
[13]Srov. blíže: NOVOTNÝ, F., SOUČEK, J., kolektiv. Trestní právo hmotné, 3. Rozšířené vydání, vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2010 s. 117
[14]Srov. blíže: NOVOTNÝ, O., VANDUCHOVÁ, M., kolektiv. Trestní právo hmotné I, Obecná část, 5., Jubilejní vydání, Zcela přepracované vydání, ASPI 2007 s. 150-153

2.3.3. Objektivní stránka

Objektivní stránka charakterizuje způsob spáchání trestného činu a jeho následky. Jsou v ní obsaženy jak znaky obligatorní znaky, tak znaky fakultativní. Mezi obligatorní znaky řadíme způsob jednání, následek a příčinnou souvislost mezi jednáním a následkem. Fakultativními znaky jsou především místo a čas jednání, účinek trestného činu, použitý prostředek a další.[15]

Jednáním rozumíme projev vůle ve vnějším světě. Jednání může být uskutečněno konáním i opomenutím. Podle toho, jestli jsou trestné činy spáchané konáním nebo opomenutím, rozlišujeme tři kategorie. První kategorií jsou trestné činy komisivní, které lze spáchat pouze konáním (např. loupež). Druhou kategorií jsou trestné činy omisivní, které je možno spáchat pouze opomenutím přikázaného jednání (např. neposkytnutí pomoci). Třetí kategorie obsahuje nepravé omisivní delikty, tyto lze spáchat jak konáním, tak opomenutím (např. vražda). Některé subjekty jsou vázány povinností konat. Tato povinnost může být obecná a zvláštní. Obecnou povinnost konat má v zásadě každý, jako příklad této obecné povinnosti uvádí TZ v §150 Neposkytnutí pomoci. Zvláštní povinnost konat by měl podle §151 TZ řidič dopravního prostředku. Prameny zvláštní povinnosti konat jsou uvedeny v §112 TZ.[16]

Následek trestného činu je porušení nebo ohrožení hodnot, které jsou objektem trestného činu. Dle následku lze rozlišovat trestné činy na poruchové, kde je následkem trestného činu porucha, a ohrožovací, kde je následkem ohrožení. Je třeba rozeznávat mezi následkem a účinkem trestného činu. Účinek trestného činu se na rozdíl od následku nevztahuje k objektu trestného činu, ale k hmotnému předmětu útoku. TZ rozlišuje různé druhy následku: následek, těžší následek, zvlášť závažný následek, škodlivý následek, zvlášť těžký a těžko napravitelný následek.[17]

---

[15]Srov. blíže: NOVOTNÝ, O., VANDUCHOVÁ, M., ŠÁMAL, P., kolektiv. Trestní právo hmotné I, Obecná část, 6. vydání, Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2010 s. 151-152

[16]Srov. blíže: NOVOTNÝ, O., VANDUCHOVÁ, M., kolektiv. Trestní právo hmotné I, Obecná část, 5., Jubilejní vydání, Zcela přepracované vydání, ASPI 2007 s. 163-164

[17]Srov. blíže: ŠÁMAL, P., kolektiv. Trestní zákoník. Komentář, 1. Vydání. Nakladatelství C. H. Beck s. 120-121

Příčinný vztah je charakterizován tak, že daná osoba bude trestná jen tehdy, pokud svým jednáním daný následek skutečně způsobila. Tento příčinný vztah musí existovat také mezi jednáním a účinkem. Příčinnou je každý jev, bez něhož by jiný jev nenastal způsobem, kterým nastal. Při zjišťování příčinné souvislosti se postupuje podle určitých zásad. Těmito zásadami jsou teorie podmínek, zásada umělé izolace jevů a zásada gradace příčinné souvislosti. Teorie podmínky pokládá za příčinu jakoukoliv podmínku, bez níž by následek nenastal nebo by sice nastal, ale jinak. Zásada umělé izolace jevů vychází pouze z příčinného vztahu mezi jednáním pachatele a následkem významným z hlediska trestního práva.[18] Zásada gradace příčinné souvislosti je založena na tvrzení, že jednotlivé příčiny a podmínky nemají pro způsobení následku stejný význam.

2.3.4. Subjekt

Podle §22 TZ je pachatelem trestného činu trestně odpovědná osoba, která svým jednáním naplnila všechny znaky trestného činu nebo jeho přípravy či pokusu, je-li trestná. Pachatelem trestného činu je tedy i spolupachatel, účastník i tzv. nepřímý pachatel, pokud z TZ nevyplývá něco jiného. Trestně odpovědný může být pouze ten, kdo je způsobilý rozpoznat protiprávnost svého jednání a zároveň je způsobilý své jednání ovládat. V zásadě tedy může být pachatelem trestného činu fyzická osoba, která dovršila 15. rok života a v době konání trestného činu je příčetná.[19]

Příčetnost znamená způsobilost být pachatelem trestného činu a zahrnuje složku rozpoznávací a složku ovládací. Příčetnost je vyloučena pouze tehdy, kdy duševní porucha zcela zbavuje postiženou osobu buď schopnosti rozpoznávací, nebo schopnosti ovládací, případně obou schopností. Příčetnost se presumuje, to znamená, že každý se považuje za příčetného, pokud není dokázán opak. Trestní právo zná také pojem zmenšená příčetnost. To je stav, kdy je v důsledku duševní poruchy

[18]Srov. blíže: ŠÁMAL, P., kolektiv. Trestní zákoník. Komentář, 1. Vydání. Nakladatelství C. H. Beck s. 123

[19]Srov. blíže: NOVOTNÝ, O., VANDUCHOVÁ, M., kolektiv. Trestní právo hmotné I, Obecná část, 5., Jubilejní vydání, Zcela přepracované vydání, ASPI 2007 s. 189

podstatně snížena schopnost pachatele v době konání trestného činu rozpoznat protiprávnost činu nebo schopnost ovládat své jednání.

Trestní odpovědnost začíná dnem, který následuje po dni patnáctých narozenin. Mladistvý, který v době spáchání trestného činu nedosáhl rozumové a mravní vyspělosti, aby byl schopen posoudit protiprávnost svého činu nebo ovládat své jednání, nebude za tento čin trestně odpovědný. [20]

Subjekty můžeme rozdělit do tří skupin, a to na subjekt obecný, subjekt konkrétní a subjekt speciální. Obecný subjekt je kdokoliv, kdo je trestně odpovědný. Konkrétní subjekt je ten, kdo má zvláštní vlastnost, která je zde vyžadována (např. matka u trestného činu §142 TZ). Speciálním subjektem může být ten, kdo má zvláštní vlastnost (např. vojáci, tlumočníci, znalci atd.).[21] TZ upravuje také tzv. institut jednání za jiného, který je upraven v §114 odst. 2 TZ a říká, že pachatel musí být nositelem zvláštní vlastnosti, způsobilosti nebo postavení, pokud však tyto složky nemá, postačí, že jsou dány u právnické osoby, jejímž jménem pachatel jedná.[22]

2.3.5. Subjektivní stránka

Mezi obligatorní znak subjektivní stránky trestného činu patří zavinění, které může být buď úmyslné, nebo nedbalostní. Fakultativními znaky jsou např. pohnutka, cíl, společný záměr, motiv a další.[23]

Zavinění je psychický vztah člověka k určitým skutečnostem, jež zakládají trestný čin, ať již vytvořených pachatelem nebo objektivně existujících bez jeho přičinění.[24] Zavinění obsahuje složku vědění a složku volní. Úmyslné zavinění, respektive samotný úmysl, se dělí na dvě formy,

[20]Srov. blíže: NOVOTNÝ, O., VANDUCHOVÁ, M., ŠÁMAL, P., kolektiv. Trestní právo hmotné I, Obecná část, 6. vydání, Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2010, s. 203
[21]Srov. blíže: NOVOTNÝ, O., VANDUCHOVÁ, M., kolektiv. Trestní právo hmotné I, Obecná část, 5., Jubilejní vydání, Zcela přepracované vydání, ASPI 2007 s. 209-212
[22]Srov. blíže: NOVOTNÝ, F., SOUČEK, J., kolektiv. Trestní právo hmotné, 3. Rozšířené vydání, vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2010 s. 119
[23]Srov. blíže: ŠÁMAL, P., kolektiv. Trestní zákoník. Komentář, 1. Vydání. Nakladatelství C. H. Beck s. 126
[24]Srov. blíže: NOVOTNÝ, O., VANDUCHOVÁ, M., kolektiv. Trestní právo hmotné I, Obecná část, 5., Jubilejní vydání, Zcela přepracované vydání, ASPI 2007 s. 224

a to úmysl přímý a úmysl nepřímý. U přímého úmyslu pachatel věděl, že poruší nebo ohrozí zájem chráněný TZ a chtěl takové porušení nebo ohrožení způsobit. U nepřímého úmyslu pachatel věděl, že může svým jednáním porušit nebo ohrozit zájem chráněný TZ a pro případ, že tomu tak bude, byl s tím srozuměn.[25] Nedbalost se dělí na vědomou a nevědomou. Vědomá nedbalost je taková, kdy pachatel věděl, že může porušit nebo ohrozit zájem chráněný TZ, ale bez přiměřených důvodů spoléhal, že tomu tak nebude. Nevědomá nedbalost je, když pachatel nevěděl, že svým jednáním může porušit nebo ohrozit zájem chráněný TZ, ačkoliv o tom vědět měl a mohl.[26] Rozdíl mezi úmyslem a nedbalostí se posuzuje na základě složky volní.

[25]Srov. blíže: JELÍNEK, J. a kol., Trestní právo hmotné, 2. vydání. Praha: Leges, 2010 s. 218
[26]Srov. blíže: JELÍNEK, J. Trestní právo hmotné, Obecná část, Zvláštní část, 2. Aktualizované vydání, Praha: Linde, 2008 s. 222

3. Historický exkurz

3.1. Dějiny trestního práva

České trestní právo je součástí českého právního řádu a odvětvím veřejného práva. Trestní právo se vnitřně člení na trestní právo hmotné, které stanovuje, co je trestným činem a jaký trest lze za něj uložit, a dále na trestní právo procesní, které upravuje trestní řízení neboli procedurální postup trestních orgánů v trestních věcech.[27]

Novodobá historie trestního práva spadá do doby josefínského osvícenství a průkopníkem se stal italský právník C. Beccaria, který v roce 1764 publikoval práci Dei delitti e delle pene (O zločinech a trestech). Z těchto východisek pak vycházel trestní zákoník Josefa II. z roku 1787 (Všeobecný zákoník o zločinech a jejich trestání). Tímto zákoníkem získalo Rakousko výsadní postavení v dějinách trestního práva. Za Josefových nástupců byly učiněny určité reformy tohoto zákoníku a také byly zahájeny práce na kodexu novém, který byl přijat roku 1803. Jeho název Zákoník o zločinech a těžkých policejních přestupcích napovídal o tom, že zde bylo rozšíření každého ustanovení o ustanovení procesněprávní. Nový trestní zákoník přijatý v roce 1852 nepřinesl nic nového a v zásadě můžeme říct, že se jednalo pouze o jakousi novelizaci zákona z roku 1803. Po roce 1852 bylo mnoho snah o vypracování nového trestního zákoníku, avšak tyto snahy vyšly naprázdno, a proto trestní zákoník z roku 1852 zůstal v platnosti, samozřejmě s dílčími změnami, až do roku 1950.[28]

V době po roce 1900 byly ovšem kodifikovány jiné zákony související s trestním právem. Mezi nejvýznamnější patřil zákon č. 562/1919 Sb., jímž byl u nás zaveden institut podmíněného odsouzení a podmíněného propuštění. Dále zákon č. 111/1927 Sb., o zahlazení odsouzení. Zákon č. 36/1934 Sb., o trestním stíhání prezidenta republiky a členů vlády. Na závěr je třeba zmínit ještě zákon č. 48/1931 Sb., o trestním soudnictví nad mládeží, který byl součástí péče státu o

[27] Srov. blíže: JELÍNEK, J. a kol., Trestní právo hmotné, 2. vydání. Praha: Leges, 2010 s. 17
[28] Srov. blíže: KRATOCHVÍL, V. a kol., Trestní právo hmotné, Obecná část, 3. Přepracované a doplněné vydání, Masarykova Univerzita, Brno: 2002 s. 120-122

narušenou mládež, obsahoval hmotněprávní i procesněprávní předpisy a vyzdvihoval zejména výchovnou úlohu trestního práva.[29]

Zlom ve vývoji trestního práva nastal v roce 1939, kdy došlo k okupaci českých zemí. Německo sice ponechalo v platnosti dosavadní trestní právo, ale na území Protektorátu Čechy a Morava začalo platit v mnoha směrech i právo říšské. Říšské právo sloužilo především jako prostředek k zastrašení a represe českých občanů, neuznávalo základní zásady trestního práva a říšské soudy nehledaly ve sporech spravedlnost, nýbrž se snažily o likvidaci nepřítele za každou cenu.

Po osvobození byla na základě ústavního dekretu prezidenta republiky č. 11/1944 Úř. věst. čsl. v plném rozsahu obnovena platnost trestněprávních norem, které byly vydány do 30. 9. 1939, kdežto normy vydané po tomto datu byly vyloučeny, respektive jejich použitelnost.[30] Mezi prvními předpisy vydanými po osvobození byly tzv. retribuční dekrety (dekrety prezidenta republiky č. 16 Sb. a 17 Sb. z roku 1945). Ty tvořily spolu se znárodňovacím zákonodárstvím z roku 1948 a ustanoveními o prodloužení promlčecí doby v zákonech o soudní rehabilitaci z let 1968 a 1990 jedinou výjimku ze zákazu retroaktivity přísnějšího trestního zákona.

Po únorovém převratu v roce 1948, kdy se k moci dostali komunisté, začali trestní právo doplňovat svými vlastními předpisy. Typickým příkladem se stal zákon č. 231/1948 Sb., na ochranu lidově demokratické republiky, který měl za úkol chránit stávající státní zřízení proti všem jeho odpůrcům. Tímto zákonem byly zřízeny některé nové trestné činy jako vyzvědačství, velezrada, sabotáž, pobuřování proti republice a jiné. Tyto trendy pokračovaly i po přijetí nového trestního zákona č. 86/1950 Sb., který byl zpracován podle sovětské doktríny a za hlavní cíle bylo považováno chránit lidově demokratickou republiku, zájmy pracujícího lidu a vést k dodržování pravidel socialistického soužití.[31]

[29]Srov. blíže: KRATOCHVÍL, V. a kol., Trestní právo hmotné, Obecná část, 3. Přepracované a doplněné vydání, Masarykova Univerzita, Brno: 2002 s. 123
[30]Srov. blíže: KRATOCHVÍL, V. a kol., Trestní právo hmotné, Obecná část, 3. Přepracované a doplněné vydání, Masarykova Univerzita, Brno: 2002 s. 124
[31]Srov. blíže: KRATOCHVÍL, V. a kol., Trestní právo hmotné, Obecná část, 3. Přepracované a doplněné vydání, Masarykova Univerzita, Brno: 2002 s. 125

V roce 1961 byl vydán nový trestní zákoník, který zůstal v platnosti až do konce roku 2009. Právě v tomto roce byla dokončena rekodifikace trestního práva hmotného a s účinností od 1. 1. 2010 byl schválen nový trestní zákon č. 40/2009 Sb. Nový TZ se snaží definitivně oprostit od ideových základů z dob totality, a to především novou systematikou zvláštní části, kde byla základní lidská práva a svobody nadřazeny ostatním zájmům chráněným TZ. Vychází se z toho, že základním cílem trestního práva by měla být ochrana před kriminalitou, trestní právo nesmí proto zasahovat v demokratickém státě do společenského, politického a hospodářského života za žádným jiným cílem, než je tato ochrana.

3.2. Historie trestné součinnosti

Historie trestné součinnosti spadá do první poloviny 20. století, kdy platil na našem území novelizovaný trestní zákon z roku 1852. TZ v této době užíval pojmu spoluvina, do které spadal návod a pomáhání jako její formy. Účastenství v užším smyslu ovšem bylo také zmíněno v §5 TZ jako zvláštní forma součinnosti.[32] „Účastenství se liší od spolupachatelství tím, že účastník neprovádí činnost pro určitý druh trestných činů charakteristickou (nekrade, nevraždí), nýbrž jinému tuto činnost umožňuje nebo usnadňuje.“[33]

Existoval zde však rozpor mezi platným právem a teorií. Teorie podřazovala pojmy spolupachatelství a účastenství pod nadřazený pojem spoluvina, kdežto platné právo mínilo pojmem spoluvina pouze návod a pomáhání a účastenství pro něj představovalo pouze určitou formu psychické pomoci před činem. Dále TZ odlišoval od spoluviny trestnou součinnost, která byla uskutečňována ve formě komplotu nebo tlupy. Komplot směřoval k provádění individuálně určitých trestných činů, ke kterému bylo spojeno několik osob. Tlupa na rozdíl od komplotu směřovala k provádění individuálně neurčitých trestných činů.[34]

[32]Srov. blíže: SOLNAŘ, V. Trestní právo hmotné. Praha: Knihovna sborníku věd právních a státních, 1947 s. 93-94
[33]KALLAB, J. Trestní právo hmotné platné v zemi české a moravskoslezské. Část obecná i zvláštní. Praha: Melantrich, 1935 s. 70
[34]Srov. blíže: SOLNAŘ, V. Trestní právo hmotné. Praha: Knihovna sborníku věd právních a státních, 1947 s. 102

Akcesorita účastenství nebyla v tomto TZ samostatně řešena. Trestnost účastenství byla závislá na tom, že byl spáchán hlavní trestný čin. Pokud spáchaný čin nebyl činem trestným, potom trestnost účastenství byla vyloučena. Bylo stanoveno, že k trestnosti účastenství nemusí být hlavní trestný čin dokonán, stačí, aby se o něj pachatel alespoň pokusil.[35]

Otázku viny bylo nutno řešit u každého ze spoluviníků samostatně a každý odpovídal jen za to, co zavinil. Tudíž dopustil-li se hlavní pachatel excesu, byl za tento exces sám odpovědný. Ustoupil-li hlavní pachatel dobrovolně od dokončení trestného činu, není změněna trestnost spoluviníků pouze za předpokladu, že od dokončení sami také neustoupili. Omyl a jiné okolnosti vylučující trestnost se posuzovaly u každého spoluviníka samostatně. Pokud byl hlavní pachatel nepříčetný, tak se pomocník ani návodce nestali nepřímými pachateli, aniž o tom věděli.[36]

TZ z roku 1950 výslovně stanovil zásadu osamostatnění, podle které trestnost návodce a pomocníka není závislá na trestnosti hlavního pachatele. Bylo tak stanoveno v ustanovení §7 odst. 3 TZ. Chyběla zde ovšem obecná trestnost přípravy, která byla zakotvena až v TZ z roku 1961. Vedle obecné trestnosti přípravy stanovil i zásadu akcesority účastenství. Zatím poslední změnou bylo přijetí nového TZ v roce 2009, který nabyl účinnosti počátkem ledna roku 2010. V tomto TZ je rovněž obsaženo několik změn týkajících se trestné součinnosti a je o nich pojednáváno v dalších kapitolách.

[35]Srov. blíže: MIŘIČKÁ, A. Trestní právo hmotné. Část obecná a zvláštní. Praha: Všehrd, 1934 s. 99-100

[36]Srov. blíže: KALLAB, J. Trestní právo hmotné platné v zemi české a moravskoslezské. Část obecná i zvláštní. Praha: Melantrich, 1935 s. 73-74

4. Charakteristika trestné součinnosti

4.1. Pojem trestné součinnosti

Trestná součinnost znamená, že se na trestném činu podílí více spolupachatelů nebo vedle pachatele i jiné osoby, zejména tím, že trestný čin pachatele nebo spolupachatelů úmyslně vyvolávají nebo takový čin usnadňují nebo osobám na něm zúčastněným usnadňují uniknout trestnímu stíhání nebo trestu.[37]

Je to jedna ze závažných forem trestné činnosti, protože na páchání trestné činnosti se zde podílí více osob a vzájemně se tak posiluje jejich odhodlání spáchat trestný čin. Sám trestní zákoník trestnou součinnost nedefinuje, ale v dílu osmém hlavy X. zvláštní části jsou uvedeny některé další formy trestné součinnosti.

Kvalifikovanou formou součinnosti dvou a více osob nazýváme účastenství. Je to vydělená forma trestné součinnosti, která je namířena proti konkrétnímu zájmu chráněnému TZ. Zde je literatura a její autoři značně nesjednocená. Jedni uvádějí, že účastenství se rozlišuje na účastenství v užším slova smyslu, kam patří organizátorství, návod a pomoc a účastenství v širším slova smyslu, kde navíc ještě patří spolupachatelství.[38] Druzí se domnívají, že rozlišování účastenství v širším a užším slova smyslu není vhodné, protože se jedná o samostatné formy trestné součinnosti. Spolupachatelé trestný čin společně páchají, neúčastní se na něm. Účastenství je téměř postaveno na roveň jednání pachatele, samo však není dostačující k provedení činu. Pro trestní odpovědnost a trestnost všech forem trestné součinnosti se vyžaduje zavinění úmyslné a je zde nutný alespoň úmysl eventuální.[39]

[37]Srov. blíže: NOVOTNÝ, O., VANDUCHOVÁ, M., ŠÁMAL, P., kolektiv. Trestní právo hmotné I, Obecná část, 6. vydání, Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2010 s. 309
[38]Srov. blíže: NOVOTNÝ, O., VANDUCHOVÁ, M., ŠÁMAL, P., kolektiv. Trestní právo hmotné I, Obecná část, 6. vydání, Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2010 s. 310-311
[39]Srov. blíže: NOVOTNÝ, F., SOUČEK, J., kolektiv. Trestní právo hmotné, 3. Rozšířené vydání, vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2010 s. 198

4.2. Formy trestné součinnosti

Dle výkladu výše bych se přikláněl k názoru autorů Novotného, Součka a kol., a proto si myslím, že účastenství by nemělo být rozlišováno v širším a užším slova smyslu. Když vyjdeme z toho názoru, tak potom by se trestná součinnost dala rozčlenit takto:

1. formy přípravy k trestnému činu (§20 odst. 1 TZ), na nichž se podílí více než jedna osoba:
   a) organizátorství
   b) návod
   c) pomoc
   d) spolčení
   e) srocení
2. spolupachatelství (§23 TZ)
3. účastenství (§24 TZ):
   a) organizátorství
   b) návod
   c) pomoc
4. organizovaná zločinecká skupina (hlava X., díl 7. zvláštní části TZ)
5. některé další formy trestné součinnosti (hlava X., díl 8. zvláštní části TZ)
   a) podněcování k trestnému činu (§364 TZ)
   b) schvalování trestného činu (§365 TZ)
   c) nadržování (§366 TZ)
   d) nepřekažení trestného činu (§367 TZ)

e) neoznámení trestného činu (§368 TZ)

6. podílnictví (§214 a 215 TZ)

7. legalizace výnosů z trestné činnosti (§216 a 217 TZ) [40]

4.3. Pachatel, nepřímý pachatel, spolupachatel

4.3.1. Pachatel

Pachatel trestného činu je ten, kdo svým jednáním naplnil znaky skutkové podstaty trestného činu nebo jeho pokusu či přípravy, je-li trestná.[41] Ovšem to vše pouze za předpokladu, že pachatel byl trestně odpovědný- věk, příčetnost. Pachatelem trestného činu je i taková osoba, která měla při spáchání trestného činu pomocníka. Pachatelem je tedy ten, kdo bezprostředně spáchal trestný čin.[42]

„Jestliže ke spáchání trestného činu trestní zákon vyžaduje zvláštní vlastnost, způsobilost nebo postavení pachatele, může být pachatelem, nebo spolupachatelem pouze osoba, která má požadovanou vlastnost, způsobilost nebo postavení. Jiná osoba může být jen účastníkem.“[43]

4.3.2. Nepřímý pachatel

Nepřímý pachatel je ten, kdo úmyslně užil ke spáchání trestného činu jiné osoby, která:

1. není trestně odpovědná pro nedostatek věku nebo nepříčetnost,

2. která pro skutkový omyl nemohla porozumět významu svého jednání, a je proto nevinná,

3. byla donucena fyzickým násilím k činu, který má znaky trestného činu

[40] Srov. blíže: NOVOTNÝ, F., SOUČEK, J., kolektiv. Trestní právo hmotné, 3. Rozšířené vydání, vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2010 s. 199-200
[41] Srov. blíže: §22 odst. 1 TZ
[42] Srov. blíže: NOVOTNÝ, O., VANDUCHOVÁ, M., ŠÁMAL, P., kolektiv. Trestní právo hmotné I, Obecná část, 6. vydání, Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2010 s. 311-312
[43] JELÍNEK, J. a kol., Trestní právo hmotné, 2. vydání. Praha: Leges, 2010 s. 289

4. byla donucena k jednání pohrůžkou, pokud donucený sám není odpovědný pro krajní nouzi

5. nepřímý pachatel je dále ten, kdo zneužil svého práva dávat rozkazy k trestnému činu, pokud ovšem ten, komu rozkaz směřoval, byl povinen jej poslechnout. [44]

Nepřímý pachatel je i ten, kdo ke spáchání trestného činu užije jinou osobu jako „živý nástroj“. Tato osoba sama nejedná, nebo nejedná zaviněně. Proto osoba, která je živým nástrojem, není trestně odpovědná vůbec nebo je odpovědná jen omezeně. Nepřímý pachatel potom bude odpovědný za úmyslný trestný čin, který tato osoba spáchala.

Nepřímé pachatelství je možno spáchat jak konáním, tak opomenutím. Nepřímé pachatelství je však vyloučeno u tzv. vlastnoručních deliktů, které musí pachatel vykonat osobně (§360 trestný čin opilství, §150 neposkytnutí pomoci atd.). Pokud je pro spáchání trestného činu požadována určitá vlastnost, způsobilost nebo postavení a tato osoba tuto vlastnost, způsobilost nebo postavení nemá, nemůže přicházet v úvahu u této osoby nepřímé pachatelství. Živý nástroj však do tohoto okruhu osob náležet nemusí, pokud opak nevyplývá z povahy věci.[45]

Úmysl nepřímého pachatele se však musí vztahovat i na skutečnost, že využívá ke spáchání trestného činu tzv. živého nástroje, tedy např. osobu, která není trestně odpovědná pro nedostatek věku. Pachatel si tedy v tomto případě musí být vědom, že osoba je trestně neodpovědná, protože pokud by tomu tak nebylo, tak by se nejednalo o nepřímé pachatelství, ale mohlo by se jednat u zvlášť závažných zločinů o pokus návodu, který je trestný za podmínek stanovených v §20 odst. 1 TZ nebo o návod podle §24 odst. 1 písm. b), šlo-li o osobu trestně odpovědnou a došlo-li alespoň k pokusu trestného činu.

[44]Srov. blíže: SOLNAŘ, V., FENYK, J., CÍSAŘOVÁ, D., Základy trestní odpovědnosti, Podstatně přepracované a doplněné vydání. Praha: Orac, 2003 s. 355
[45]Srov. blíže: ŠÁMAL, P., kolektiv. Trestní zákoník. Komentář, 1. Vydání. Nakladatelství C. H. Beck s. 263

Nepřímé pachatelství vzniklo v oblasti právních úprav, které přijímaly zásadu akcesority účastenství. Zde mělo nepřímé pachatelství postihovat jednání, která nebylo možné podle zásady akcesority postihovat jako účastenství. Odpůrci zásady akcesority naopak poukazovali na to, že tzv. nepřímý pachatel, který zneužívá k trestnému činu jiné osoby, které nejsou trestně odpovědné, je v rámci zásady osamostatnění účastenství odpovědný jako návodce. Tudíž se domáhali zrušení institutu nepřímého pachatele.[46]

Touto problematiku se zabývá soudní rozhodnutí, ve kterém je stanoveno: „Jednání pachatele, jímž navede trestně neodpovědnou osobu k činu jinak trestnému, nelze posoudit jako návod k trestnému činu podle §24 odst. 1 písm. b) TZ, ale jako pachatelství takového trestného činu ve smyslu §22 odst. 2 TZ. Jde o jeden z případů tzv. nepřímého pachatelství, kdy pachatel využije jiné osoby jako živého nástroje.“[47]

4.3.3. Spolupachatel

Byl-li trestný čin spáchán úmyslným společným jednáním dvou nebo více osob, odpovídá každá z nich, jako by trestný čin spáchala sama.[48] Zde je význam tohoto ustanovení zejména pro ukládání trestů při naplnění okolností, kdy se bude jednat o spolupachatelství. Pokud spolupachatelé naplní kvalifikované znaky skutkové podstaty trestného činu, např. způsobí-li u majetkového trestného činu škodu velkého rozsahu, odpovídá každý z nich, jako by způsobil tuto škodu sám, bez ohledu na to, jak si rozdělili výtěžek z tohoto trestného činu.[49]

Spolupachatelství tedy musí naplnit určité znaky. Jednak musí být splněna objektivní podmínka, to znamená, že musí jít o spáchání trestného činu společným jednáním, a subjektivní podmínka, musí se jednat o úmysl k tomu směřující. Společné jednání zahrnuje několik případů:

[46]Srov. blíže: SOLNAŘ, V., FENYK, J., CÍSAŘOVÁ, D., Základy trestní odpovědnosti, Podstatně přepracované a doplněné vydání. Praha: Orac, 2003 s. 356-357
[47]R 10/1996
[48]§23 TZ
[49]Srov. blíže: NOVOTNÝ, F., SOUČEK, J., kolektiv. Trestní právo hmotné, 3. Rozšířené vydání, vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2010 s. 200

1. každý ze spolupachatelů naplnil svým jednáním všechny znaky skutkové podstaty trestného činu (např. všichni vnikli do prodejny a odcizili zboží),

2. každý, kdo svým jednáním uskutečnil některý ze znaků skutkové podstaty trestného činu, jež je pak naplněna teprve souhrnem těchto jednání; tento případ je možný u těch skutkových podstat, u nichž se vyžaduje dvojí jednání (např. pachatel A uvede ženu násilím do stavu bezbrannosti, pachatel B vykoná soulož),

3. jednání každého ze spolupachatelů je alespoň článkem řetězu (např. pachatel A vytipuje byt k vloupání, odveze ostatní automobilem, otevře dveře bytu, pachatel B v bytě ukazuje, které věci se mají odnést, a pachatel C odnáší věci do automobilu); u této skutkové podstaty nejsou vyžadovány dvě jednání, ale postačí pouze jedno jednání.[50]

Pojem „společné jednání“ byl dle mnohých názorů nauky vykládán neúměrně široce. Bylo do něj zahrnováno i dělaní tzv. zdi, kdy pachatel stojí opodál a hlídá, aby ostatní nebyli při činu vyrušeni nebo tzv. volavky, kdy osoba po dohodě s ostatními společníky vyláká oběť pod smyšlenou záminkou na opuštěné místo, kde vlastní loupežné přepadení provedou společníci. V obou těchto případech se jedná spíše o jednání, která činnost pachatele či spolupachatelů usnadňují, a proto je správnější posuzovat tato jednání jako pomoc ve vztahu k některému z uvedených trestných činů, a nikoliv jako spolupachatelství.[51] Nový trestní zákoník zahrnul proto výše uvedená jednání do demonstrativního výčtu pomoci k trestnému činu.

Subjektivní podmínkou je tedy úmysl, který musí směřovat ke spáchání trestného činu společným jednáním. Nepůjde proto o spolupachatelství, když bude více pachatelů útočit na stejný předmět útoku, ale každý bude sledovat jiný záměr. Stejně tak pokud budou pachatelé páchat stejný trestný čin, na stejném místě, ale nebudou o sobě

[50]Srov. blíže: NOVOTNÝ, O., VANDUCHOVÁ, M., ŠÁMAL, P., kolektiv. Trestní právo hmotné I, Obecná část, 6. vydání, Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2010 s. 314-315

[51]Srov. blíže: KRATOCHVIL, V. Vybrané problémy obecné části návrhu trestního zákoníku ČR 2007 z hlediska obhajoby (2. část), Bulletin advokacie č. 6/2008 s. 18

vědět, tak potom také nepůjde o spolupachatelství. Dohoda o společném jednání nemusí být vždy výslovná. Postačí i konkludentní domluva, pokud spolupachatelé budou navzájem posilováni vědomím své společné činnosti. „Společný úmysl nelze ztotožňovat s výslovnou dohodou spolupachatelů. Každý ze spolupachatelů si však musí být vědom alespoň možnosti, že jeho jednání i jednání ostatních spolupachatelů směřuje ke spáchání trestného činu společným jednáním, a musí s tím být srozuměn.“[52] Spolupachatelství je možné jak u omisivních, tak u komisivních trestných činů, a to ve formě konání i opomenutí. Naopak je vyloučeno u trestných činů spáchaných z nedbalosti. Pokud lze čin spáchat jak úmyslně, tak z nedbalosti, lze čin spáchat ve spolupachatelství, byl-li čin spáchán úmyslně.

Spolupachatelé se nemusí zúčastnit na trestném činu stejnou měrou, postačí i částečné přispění, třeba i v podřízené roli, musí být pouze naplněna jak subjektivní, tak objektivní složka, tvořícího ve svém celku trestné jednání. Proto je např. spolupachatelem loupeže podle §173 odst. 1 i osoba, která je po dřívější dohodě skutečnému pachateli po boku, a obě jsou si vědomy, že tento s ním jako se spolupachatelem počítá a že takto alespoň nepřímo přispívá k provedení činu.[53]

Spolupachatelství je možné ve všech stádiích trestného činu, to znamená ve stadiu přípravy, pokusu i dokonání trestného činu. Nejde však již o spolupachatelství, pokud byla společná činnost vykonána až po dokonání trestného činu. Od těchto případů spolupachatelství přípravy, pokusu a dokonání trestného činu je nutno odlišit případ tzv. pokus spolupachatelství, při kterém se pachatel sice pokusil zúčastnit trestné činnosti, avšak jeho činnost nedosáhla takové intenzity, abychom ho mohli považovat za spolupachatele. Takové jednání by se dalo za splnění určitých podmínek kvalifikovat jako pomoc podle §24 odst. 1 písm. c).[54]

Spolupachatelství není možné ve stadiu následujícím, byť i bezprostředně následujícím po dokonání trestného činu případně ve

[52]Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 9. 2010, sp. Zn. 6 Tdo 813/2010
[53]Srov. blíže: R 3371/1929
[54]Srov. blíže: ŠÁMAL, P., kolektiv. Trestní zákoník. Komentář, 1. Vydání. Nakladatelství C. H. Beck s. 268

stadiu, které lze zahrnout pod pojem dokončení trestného činu. Spolupachatelství ve stadiu dokonání trestného činu je možné před uskutečněním následků uvedených ve zvláštní části TZ.[55] Podle soudní judikatury se proto nebude jednat o spolupachatelství, jestliže byla společná činnost uskutečněna až po dokonání trestného činu, i když skutek ještě pokračoval ve stádiu, které můžeme zahrnout pod pojem dokončení trestného činu. „Pokud však pachatel přistoupí k jednání jiného pachatele až ve stádiu dokončení trestného činu tak, že svým jednáním sám naplní všechny znaky dokonaného trestného činu, je třeba kvalifikovat jeho jednání jako spolupachatelství, neboť jeho posouzením jen jako pomoc by nebyla vystižena skutečnost, že sám naplnil znaky dokonaného trestného činu.“[56]

„Tzv. exces z rámce spolupachatelství má ten důsledek, že excedent, tedy spolupachatel, který vybočil, právě v rozsahu takovéhoto excesu odpovídá jako samotný pachatel.“[57]

Jestliže se někdo na témže trestném činu podílí nejen jako spolupachatel, ale i jako organizátor, návodce, či pomocník, zahrnuje spolupachatelství také tyto formy účastenství, které se zvlášť nepřičítají.[58]

Pokud se však spolupachatel podílel na trestném činu i jako organizátor, lze k tomu přihlédnout jako k okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby (např. §339 odst. 2 písm. a) TZ) nebo jako k obecné přitěžující okolnosti podle §42 písm. o).[59]

K pojmu spolupachatelství při zmenšené příčetnosti jednoho ze spolupachatelů se vyjádřil Nejvyšší soud ve svém rozhodnutí takto: „Podmínky spolupachatelství podle §23 TZ, nejsou nijak dotčeny tím, že

[55]Srov. blíže: GŘIVNA, T., Trestní právo hmotné, Judikatura k obecné i zvláštní části, Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2010 s. 122
[56]FASTNER, J. K odlišení spolupachatelství od pomoci. K obsahu odvolání státního zástupce. Trestněprávní revue, 2010, č. 11, s. 366
[57]KRATOCHVÍL, V. a kol., Trestní právo hmotné, Obecná část, 3. Přepracované a doplněné vydání, Masarykova Univerzita, Brno: 2002 s. 305
[58]Srov. blíže: CHMELÍK, J., a kolektiv. Trestní právo hmotné, Obecná část, Praha: Linde, 2009 s. 177
[59]Srov. blíže: ŠÁMAL, P., kolektiv. Trestní zákoník. Komentář, 1. Vydání. Nakladatelství C. H. Beck s. 272

duševní stav některé ze společně jednajících osob je ovlivněn zmenšenou příčetností.“[60]

4.4. Účastenství

„Za účastenství jsou považována taková úmyslná jednání více osob na trestném činu, která jsou zaměřena proti témuž konkrétnímu chráněnému zájmu a která směřují k témuž následku.“[61]

Účastenství je třeba odlišit zejména od spolupachatelství. Nejsou-li totiž splněny všechny znaky spolupachatelství a jde-li jen o některou z forem účastenství a účastník pouze přijme odměnu, věc získanou z trestné činnosti, tak se tímto nestane spolupachatelem. Účastenství je úmyslnou formou účasti na trestném činu a je to činnost, která přispívá k tomu, aby došlo k naplnění všech znaků skutkové podstaty trestného činu, i když sám účastník tyto znaky nenaplňuje.[62]

Podle §24 odst. 1 TZ je účastníkem na dokonaném trestném činu nebo jeho pokusu ten, kdo úmyslně a) spáchání trestného činu zosnoval nebo řídil (organizátor), b) vzbudil v jiném rozhodnutí spáchat trestný čin (návodce), nebo c) umožnil nebo usnadnil jinému spáchání trestného činu, zejména opatřením prostředků, odstraněním překážek, vylákáním poškozeného na místo činu, hlídáním při činu, radou, utvrzováním v předsevzetí nebo slibem přispět po trestném činu (pomocník).

Z výše uvedeného lze vyvodit, že:

1) Organizátor, návodce a pomocník nepáchají vlastní trestný čin, ale nesou odpovědnost za účast na trestném činu pachatele.

2) Účastenství je u nás založeno na zásadě akcesority účastenství, což znamená závislost trestní odpovědnosti účastníka na trestní odpovědnosti pachatele.

[60]Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 19. 1. 2011, sp. Zn. 7 Tdo 16/2011
[61]NOVOTNÝ, O., VANDUCHOVÁ, M., ŠÁMAL, P., kolektiv. Trestní právo hmotné I, Obecná část, 6. vydání, Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2010 s. 315
[62]Srov. blíže: ŠÁMAL, P., kolektiv. Trestní zákoník. Komentář, 1. Vydání. Nakladatelství C. H. Beck s. 279

3) Ustanovení o účastenství rozšiřuje dosah některých skutkových podstat trestných činů uvedených ve zvláštní části TZ také na jednání uvedená v ustanovení §24 TZ, která by jinak nebyla trestná.[63]

Akcesorita účastenství zde hraje významnou roli, neboť v dřívější právní úpravě zákon č. 86/1950 Sb., v §7 stanovil zásadu osamostatnění účastenství, která byla pravým opakem akcesority účastenství. Ustanovení §7 říkalo, že trestnost návodce a pomocníka není závislá na trestnosti přímého pachatele, přičemž ustanovení o pokusu se použije též na pokus návodu a pomoci. Návod a pomoc byly tak samostatné formy trestné činnosti.[64]

Provedení akcesority dle našeho práva nebylo dotaženo tak daleko, aby stupeň nebezpečnosti účastenství pro společnost a následná výměra trestu závisely na stupni nebezpečnosti činu a výměře trestu pachatele. Náš nový TZ vypustil materiální znak trestného činu, který byl vymezen tak, že se muselo jednat o čin pro společnost nebezpečný. V nynější právní úpravě se při posuzování akcesority uplatňuje §24 odst. 2 TZ, že na trestní odpovědnost a trestnost účastníka se užije ustanovení o trestní odpovědnosti a trestnosti pachatele, jestliže trestní zákon nestanoví něco jiného. Jistou individualizaci najdeme v ustanovení §39 odst. 2 TZ.[65]

Organizátorství, návod a pomoc jsou trestné podle §24 TZ pouze tehdy, pokud se pachatel o trestný čin alespoň pokusil. Avšak zásada akcesority účastenství neznamená, že pokud pachatel trestný čin nedokonal, či se o něj ani nepokusil, tak organizátorství, návod a pomoc budou vždy beztrestné. Nedojde-li hlavní pachatel ani do stadia pokusu, bude organizátor, návodce a pomocník trestně odpovědný za přípravu podle §20 odst. 1 TZ, pokud se bude jednat o zvlášť závažný zločin a stanoví-li to výslovně TZ u příslušného trestného činu ve zvláštní části.[66]

[63]Srov. blíže: JELÍNEK, J. a kol., Trestní právo hmotné, 2. vydání. Praha: Leges, 2010 s. 303
[64]Srov. blíže: §7 zákona č. 86/1950 Sb.
[65]Srov. blíže: SOLNAŘ, V., FENYK, J., CÍSAŘOVÁ, D., Základy trestní odpovědnosti, Podstatně přepracované a doplněné vydání. Praha: Orac, 2003 s. 370
[66]Srov. blíže: ŠÁMAL, P., kolektiv. Trestní zákoník. Komentář, 1. Vydání. Nakladatelství C. H. Beck s. 279

4.4.1. Organizátorství

Organizátorem trestného činu je ten, kdo spáchání trestného činu zosnoval nebo řídil, aniž by se přímo podílel na jeho spáchání. Pokud by se osoba přímo podílela na trestném činu, nejednalo by se potom o organizátora, ale jednalo by se o spolupachatele. Organizátor je tedy odpovědný za všechny trestné činy, které zosnoval nebo řídil a byly spáchány jinými osobami. Přičemž není rozhodující, zda organizátor zná předem nebo vůbec osoby, které mají trestný čin vykonat, stejně tak není důležité, jestli tyto osoby jsou si vědomy o organizování činu jinou osobou. Odpovědnost organizátora nevyžaduje, aby byla vytvořena organizovaná skupina.[67]

Organizátorství musí směřovat k individuálně určitému trestnému činu, který musí být určen alespoň v hlavních rysech. Organizátor se musí na trestném činu účastnit rozhodujícím způsobem, aniž by se na trestném činu přímo podílel jako spolupachatel. U nás je organizátorství jako forma účastenství zavedeno trestním zákonem z roku 1961. Jedná se o institut nevhodný v dualistickém systému, ve kterém se pohlíží na pachatele jako na postavu hlavní a účastník zde má pouze okrajovou roli. V ostatních státech založených na dualistickém pojetí (např. Německo, Španělsko) má organizátor postavení pachatele, kdežto u nás je tato osoba pouhým účastníkem, jehož trestnost je odvislá od činu hlavního pachatele.[68]

V případě vybočení některého z hlavních pachatelů z rámce organizátorství se jedná o tzv. exces. Exces má různé důsledky pro trestní odpovědnost. Například bude-li organizován trestný čin loupeže, a hlavní pachatel vybočí a dopustí se trestného činu vraždy, bude potom sám za tento trestný čin odpovědný a organizátor bude odpovědný za účastenství na loupeži ve formě organizátorství. Pokud tomu bude naopak, odpovídá

[67]Srov. blíže: CHMELÍK, J., a kolektiv. Trestní právo hmotné, Obecná část, Praha: Linde, 2009 s. 177

[68]Srov. blíže: JELÍNEK, J. a kol., Trestní právo hmotné, 2. vydání. Praha: Leges, 2010 s. 303-304

hlavní pachatel jen za dokonanou loupež, kdežto organizátor za přípravu vraždy, není tedy účastníkem na ní, protože nedošlo ani k pokusu.[69]

Organizátorství je ve srovnání s návodem mnohem závažnější a nebezpečnější formou trestné součinnosti, protože organizátor se neomezuje jen na vzbuzení rozhodnutí spáchat trestný čin, ale vyvíjí činnost, která naplňuje znaky zosnování a řízení trestného činu.

4.4.2. Návod

Návodce je ten, kdo v jiném úmyslně vzbudí rozhodnutí spáchat konkrétní trestný čin. Tento trestný čin musí dospět minimálně do stadia pokusu, jinak by se jednalo u zvlášť závažných trestných činů za podmínek §20 odst. 1 o přípravu. Další podmínkou je konkretizace trestného činu v návodu alespoň jeho hlavními rysy. Návod tedy musí směřovat vůči konkrétní osobě a zároveň k individuálně určitému trestnému činu.

Na rozdíl od organizátorství zákon u návodu nestanoví jeho prostředky, ty mohou být tedy jakékoliv. Může jít např. o přemlouvání, radu, poučení, sázku a jiné. Nesmí se jednat ovšem o případy, kdy taková „naváděná“ osoba jedná zcela nesvobodně, kdy nemá možnost zachovat se jinak, kdy je z nějakého důvodu za své jednání tato osoba trestně neodpovědná. V tomto případě by se nejednalo o návod, ale o nepřímé pachatelství.[70]

Pokud někdo navede jiného úmyslně ke spáchání trestného činu s cílem jeho čin později prozradit, tzv. provokatér, jeho trestní odpovědnost oznámením nezaniká. Toto je třeba odlišit od zániku trestní odpovědnosti za přípravu podle §20 odst. 3 písm. b) a od zániku trestní odpovědnosti účastníka §24 odst. 3 písm. b) TZ. Návod je třeba dále odlišit od trestného činu podněcování §364 TZ, který směřuje k individuálně neurčitému trestnému činu spáchanému veřejně před neurčitým okruhem osob. V případě, že pachatel je již rozhodnut spáchat

[69]Srov. blíže: KRATOCHVÍL, V. a kol., Trestní právo hmotné, Obecná část, 3. Přepracované a doplněné vydání, Masarykova Univerzita, Brno: 2002 s. 306
[70]Srov. blíže: JELÍNEK, J. a kol., Trestní právo hmotné, 2. vydání. Praha: Leges, 2010 s. 305-306

trestný čin, a druhá osoba jej v tomto rozhodnutí utvrzuje, tak se také nebude jednat o návod, nýbrž o psychickou pomoc. Pokud se návodce mylně domnívá, že osoba je již rozhodnutá ke spáchání trestného činu, ale rozhodnutí v ní teprve vyvolá, nebude se jednat o návod, protože zde chybí úmysl navádět, ale půjde o intelektuální pomoc. Návodce, který chtěl v jiné osobě vzbudit úmysl spáchat trestný čin tím, že tento trestný čin vychvaloval, půjde o návod a ne o trestný čin schvalování §365 TZ, pokud daná osoba byla již rozhodnuta tento trestný čin spáchat.[71]

Odlišení návodu a psychické pomoci od přípravy k trestnému činu uvádí soudní rozhodnutí č. 62/1992 Sb., ve kterém je stanoveno, že návod podle §24 odst. 1 písm. b) TZ předpokládá, že pachatel trestný čin spáchal nebo se o něj alespoň pokusil pod vlivem návodu. Není-li tomu tak a pachatel spáchá trestný čin na základě vlastního rozhodnutí a bez zřetele na návod, může za splnění dalších zákonných podmínek přicházet v úvahu odpovědnost návodce za přípravu k trestnému činu, ke kterému návod směřoval. „Pokud by však návodce byl srozuměný s možností, že pachatel je už rozhodnutý čin spáchat, může jít o účastenství, ale ve formě tzv. psychické pomoci §24 odst. 1 písm. c) TZ.“[72]

Návod v sobě zahrnuje i jednání, která spočívají v objednání či najmutí ke spáchání trestného činu, pokud tím bylo v jiném vzbuzeno rozhodnutí spáchat trestný čin. Nebrání tomu ani obecné rozhodnutí např. nájemného vraha páchat v budoucnu trestnou činnost. Pokud takový nájemný vrah dostane objednávku k vraždě, je v něm vzbuzeno rozhodnutí takový trestný čin spáchat, bude se potom jednat o návod. Správnost tohoto názoru utvrzuje i obecný důvod návodu, jímž je skutečnost, že kdyby nebylo návodu (objednávky), nedošlo by ani k trestnému činu, protože objednávka zde byla příčinou porušení nebo hrožení zájmu chráněného TZ.[73]

[71]Srov. blíže: NOVOTNÝ, F., SOUČEK, J., kolektiv. Trestní právo hmotné, 3. Rozšířené vydání, vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2010 s. 207-208
[72]GŘIVNA, T., Trestní právo hmotné, Judikatura k obecné i zvláštní části, Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2010 s. 125
[73]Srov. blíže: ŠÁMAL, P., kolektiv. Trestní zákoník. Komentář, 1. Vydání. Nakladatelství C. H. Beck s. 283-284

Návod bude bezvýsledný, pokud sice vzbudil v pachateli rozhodnutí vykonat trestný čin, avšak pachatel se z různých důvodů o jeho spáchání dosud ani nepokusil. O nezdařený návod se bude jednat tehdy, pokud se návodce snažil úmyslně v jiném vzbudit rozhodnutí spáchat trestný čin, ten však tomuto odolal a rozhodl se takový čin nespáchat. V obou případech by nebyl návodce postihován podle ustanovení o účastenství, neboť stadium nedospělo ani do stadia pokusu, ale vztahovalo by se na něj ustanovení o přípravě, která je trestná jen u některých zvlášť závažných zločinů.

Stejně jako u organizátorství i zde máme institut tzv. excesu. Jedná se o exces hlavního pachatele, kdy v případě prvém překročí rámec návodu a v případě druhém ho nenaplní. V prvém případě bude návodce odpovídat za to, k čemu jeho návod směřoval a pachatel za to, co skutečně spáchal. V případě druhém bude návodce odpovědný za přípravu k trestnému činu, ke kterému jeho návod směřoval a pachatel bude odpovědný za čin, který spáchal.[74]

4.4.3. Pomoc

Pomocník je ten, kdo jinému úmyslně umožňuje nebo usnadňuje spáchání trestného činu a to zejména tím, že opatřuje prostředky nezbytné ke spáchání činu, odstraňuje překážky bránící spáchání trestného činu, vyláká poškozeného na místo činu, hlídá při činu, poskytuje radu, utvrzuje jiného v jeho rozhodnutí spáchat trestný čin, slíbí pomoc po spáchání trestného činu. Jak jsem již uvedl dříve u pojmu spolupachatel, hlídání při činu a vylákání oběti na místo činu bylo v dřívější právní úpravě chápáno jako spolupachatelství, nikoliv jako pomoc k trestnému činu.

Formy pomoci jsou v TZ stanoveny pouze demonstrativně. Rozlišuje se pomoc fyzická a pomoc psychická. Fyzickou pomocí bude zejména opatření prostředků, odstranění překážek, hlídání při činu, odvoz

[74]Srov. blíže: KRATOCHVÍL, V. a kol., Trestní právo hmotné, Obecná část, 3. Přepracované a doplněné vydání, Masarykova Univerzita, Brno: 2002 s. 308

na místo činu a další. Za psychickou pomoc považujeme radu, utvrzování v předsevzetí spáchat trestný čin, slib přispět po trestném činu apod.[75]

Pomoc musí směřovat k individuálně určitému trestnému činu individuálně určitého pachatele. Pomoc může být poskytnuta jak konáním, tak opomenutím. Jedná se o takové úmyslné opomenutí, ke kterému byl pomocník podle okolností a svých osobních poměrů povinen (§112 TZ). Opomenutí obecné povinnosti není trestné jako pomoc, ale může být postiženo jako samostatný trestný čin (např. neoznámení trestného činu podle §368 TZ). Pomoc je považována díky své povaze za méně závažnou formu trestné součinnosti, než jsou organizátorství a návod.

Pomoc je možná před činem, při činu, ale také pokud se bude jednat o trestné činy trvající, tak je možná i po dokonání trestného činu ještě před jeho dokončením, pokud trvá protiprávní stav. Tam, kde je čin sestaven z několika dílčích aktů, je možná pomoc až do posledního dílčího aktu uzavírajícího trestný čin. Pomoc dle ustanovení §24 odst. 1 písm. c) TZ není možná po dokončení trestného činu. K pomoci se nevyžaduje, aby osoba, které je pomáháno si byla této pomoci vědoma.[76]

Pomoc, která byla poskytnuta pachateli taxativně vymezených trestných činů v ustanovení §367 odst. 1, nelze kvalifikovat jako pomoc, ale pouze jako trestný čin nepřekažení trestného činu podle uvedeného ustanovení. Toto ustanovení TZ je k pomoci ve vztahu speciality. Obdobně tomu tak je u ustanovení §368 TZ. Neoznámení taxativně vymezených trestných činů v tomto ustanovení nemůže být kvalifikováno jako pomoc nebo trestný čin nadržování (§366 TZ), ale bude posouzeno jako trestný čin neoznámení trestného činu podle výše uvedeného ustanovení. Také v tomto případě je ustanovení §368 ustanovením speciálním ve vztahu k pomoci a trestnému činu nadržování.[77]

Při vybočení z pomoci tzv. excesu odpovídají jak pomocník, tak pachatel za následky a účinky, které každý z nich způsobil a zavinil.

---

[75]Srov. blíže: ŠÁMAL, P., kolektiv. Trestní zákoník. Komentář, 1. Vydání. Nakladatelství C. H. Beck s. 285

[76]Srov. blíže: ŠÁMAL, P., kolektiv. Trestní zákoník. Komentář, 1. Vydání. Nakladatelství C. H. Beck s. 285-286

[77]Srov. blíže: NOVOTNÝ, F., SOUČEK, J., kolektiv. Trestní právo hmotné, 3. Rozšířené vydání, vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2010 s. 209

4.4.4. Zánik trestnosti účastenství

Podle trestního zákoníku trestnost účastníka zanikne, upustí-li od další účasti na trestném činu a buď odstraní nebezpečí, které vzniklo zájmu chráněnému TZ, nebo učiní o účastenství kvalifikované oznámení v době, kdy nebezpečí mohlo být ještě odstraněno. Kvalifikovaným oznámením je míněno oznámení státnímu zástupci nebo policejnímu orgánu.

K zániku trestnosti ovšem nepostačí pouze odvolání zosnování či řízení činu, odvolání návodu nebo odepření pomoci. Je třeba, aby bylo skutečně zabráněno ve spáchání trestného činu např. tím, že účastník pachatele přemluví, aby nespáchal trestný čin, odejme mu prostředky k jeho spáchání, varováním potencionální oběti. Upuštění od další účasti musí být dobrovolné a musí být míněno vážně a srozumitelně.[78]

O dobrovolné upuštění od účastenství se nebude jednat v těchto případech: a) Účastník byl při trestném činu přistižen a od dalšího účastenství upustil, protože měl obavy z odhalení. b) Účastník upustil od dalšího účastnění na trestném činu v důsledku překážky, kterou nemohl překonat, nebo mu v dalším účastnění zabránila třetí osoba, popřípadě se ocitl v situaci, která mu nedává žádnou naději na úspěch. Pokud se však účastník domníval, že bylo v jeho silách danou překážku překonat, potom se bude jednat o dobrovolné upuštění. c) O dobrovolné upuštění nepůjde, pokud účastník uskutečnění svého záměru pouze odložil na pozdější dobu. d) V poslední řadě nepůjde o dobrovolné upuštění, jestliže účastník upustí od své účasti až poté, co bylo proti jinému účastníku nebo hlavnímu pachateli zahájeno trestní stíhání.[79]

Při zániku trestní odpovědnosti při účasti více osob musí účastník splnit určité podmínky, aby mohlo dojít k zániku jeho trestní odpovědnosti. 1) Musí dobrovolně upustit od dalšího účastenství na trestném činu a splnit alespoň jednu z podmínek stanovených v §24 odst. 3 písm. a) nebo

[78]Srov. blíže: CHMELÍK, J., a kolektiv. Trestní právo hmotné, Obecná část, Praha: Linde, 2009 s. 181

[79]Srov. blíže: ŠÁMAL, P., kolektiv. Trestní zákoník. Komentář, 1. Vydání. Nakladatelství C. H. Beck s. 288-289

b), tedy odstranit nebezpečí, které vzniklo z podniknutého účastenství, nebo učinit oznámení v době, kdy nebezpečí mohlo být ještě odstraněno. 2) K spáchání činu došlo nezávisle na jeho dřívějším přispění k činu nebo přes jeho včasné oznámení.

Obtížnější zde bude posuzování druhé podmínky, že k dokonání trestného činu došlo nezávisle na dřívějším přispění účastníka k činu. Zdrží-li se účastník dobrovolně od další účasti na trestném činu, tak to ještě neznamená zánik jeho trestní odpovědnosti. K tomu, aby došlo k zániku jeho trestní odpovědnosti, musí odstranit nebezpečí, které jeho účastenstvím vzniklo zájmu chráněnému trestním zákonem. Důležité bude rozlišovat fyzickou pomoc od ostatních forem účastenství. Pokud se bude jednat o fyzickou pomoc a účastník dobrovolně upustil od další účasti na trestném činu a odstranil nebezpečí např. tak, že opatřené nástroje ke spáchání trestného činu zneškodnil, a přesto dojde k dokonání takového trestného činu, protože hlavní pachatel si tyto nástroje opatřil jinde, potom by bylo nespravedlivé, aby nenastal zánik trestnosti takového účastníka. U účastenství, které záleželo v organizátorství, návodu nebo pomoci, bude velmi obtížné, možná i nemožné, aby účastník odstranil nebezpečí hrozící zájmu chráněnému TZ z podniknutého účastenství. V těchto případech pro zánik trestnosti účastníka bude nutné přesvědčit hlavního pachatele, aby také upustil od dalšího jednání směřujícího k dokonání trestného činu, anebo učinit kvalifikované oznámení o účastenství na trestném činu v době, kdy nebezpečí, které vzniklo zájmu chráněnému TZ, může být odstraněno.[80]

4.5. Zvláštní formy trestné součinnosti

K obecným formám trestné součinnosti, které jsou zmiňovány výše, se řadí další formy trestné součinnosti uvedené ve zvláštní části TZ. Tato jednání jsou však na rozdíl od obecných forem trestné součinnosti konstruována jako samostatné trestné činy. Patří zde mimo jiné účast na organizované zločinecké skupině §361 TZ, podílnictví §214 TZ, legalizace výnosů z trestné činnosti §216 TZ a mnohé další. Mimo to jsou ve zvláštní

[80]Srov. blíže: ŠÁMAL, P., kolektiv. Trestní zákoník. Komentář, 1. Vydání. Nakladatelství C. H. Beck s. 291

části uvedeny přímo v hlavě X dílu osmém některé další formy trestné součinnosti. Jsou jimi podněcování k trestnému činu §364 TZ, schvalování trestného činu §365 TZ, nadržování §366 TZ, nepřekažení trestného činu §367 TZ a neoznámení trestného činu §368 TZ.

Jak bylo uvedeno výše, zvláštní formy účastenství se liší od obecných forem účastenství zejména tím, že se u zvláštních forem účastenství jedná o samostatný trestný čin, proto trestnost pachatele nezávisí na trestnosti pachatele základního trestného činu ve formě akcesority účastenství. Dále pachatelem nemůže být ten, kdo sám odpovídá za spáchání základního trestného činu jako pachatel nebo účastník, z toho vyplývá, že zvláštní formy trestné součinnosti jsou subsidiární k pachatelství i k obecným formám účastenství.

Trestní sazby za tyto trestné činy jsou stanoveny samostatně, tedy bez závislosti na základním trestném činu s výjimkou, kdy bude základní trestný čin mírněji trestný. Společným objektem je potlačování zločinnosti. Z hlediska subjektivní stránky se jedná obvykle o úmyslné trestné činy. Úmysl se musí vztahovat i na skutečnost, že součinnost se váže k trestnému činu jiné osoby, pachatel však nemusí znát kvalifikaci trestného činu, jehož se součinnost týká. Pachatelem může být kdokoliv. V případech trestných činů nadržování §366 TZ, nepřekažení trestného činu §367 TZ a neoznámení trestného činu §368 TZ zákon stanoví zvláštní případy, kdy bude jejich pachatel beztrestný. Mezi těmito trestnými činy (nadržování, neoznámení trestného činu a nepřekažení trestného činu) je vyloučen jednočinný souběh.

5. Vybrané formy trestné součinnosti

V této kapitole bych se rád věnoval jednotlivým formám trestné součinnosti, které jsou stanoveny ve zvláštní části TZ. Nejdříve bych vymezil trestný čin účasti na organizované zločinecké skupině. Zmínil vůbec vznik a vývoj organizovaného zločinu, charakterizoval zločinecké organizace a skupiny, uvedl formy organizované kriminality a věnoval pozornost zejména dvěma, z mého pohledu nejzávažnějším formám, kterými jsou nelegální obchod s drogami a mezinárodní terorismus. Na závěr bych nastínil problematiku mezinárodně organizovaného zločinu u nás. Poté bych se věnoval trestným činům zmíněných v hlavě X dílu osmém zvláštní části TZ. Na závěr této kapitoly bych rozpracoval dvě vybrané formy trestné součinnosti z V hlavy zvláštní části TZ, a to podílnictví a legalizaci výnosů z trestné činnosti.

5.1. Účast na organizované zločinecké skupině

O účasti na organizované zločinecké skupině je pojednáno v hlavě X dílu sedmém §361. Podle tohoto ustanovení znamená účast na organizované zločinecké skupině: Kdo založí organizovanou zločineckou skupinu, kdo se činnosti organizované zločinecké skupiny účastní, nebo kdo organizovanou zločineckou skupinu podporuje.[81]

Především je třeba odlišit organizovanou zločineckou skupinu od organizované skupiny. Organizovaná zločinecká skupina je společenstvím relativně stálým, nejedná se o skupinu vytvořenou ad hoc za účelem spáchání jednoho nebo dvou, i když závažných trestných činů. Toto společenství musí být orientováno na soustavné páchání úmyslné trestné činnosti. Vymezení organizované zločinecké skupiny poskytuje §129 TZ, který stanoví, že se jedná o společenství s vnitřní organizační strukturou, s hierarchicky uspořádáním funkcí a dělbou práce.[82]

[81] §361 TZ
[82] Srov. blíže: ŠÁMAL, P., kolektiv. Trestní zákoník. Komentář, 1. Vydání. Nakladatelství C. H. Beck s. 3052-3053

5.1.1. Vznik a vývoj organizovaného zločinu

Kořeny organizovaného zločinu spadají do minulých století a do různých zemí světa. Zejména století 17. se jeví jako století, ve kterém začaly vznikat první zločinecké organizace. Ve střední Evropě v té době zuřila třicetiletá válka, v jižní Evropě se v Itálii střídala španělská a francouzská nadvláda, v Číně došlo ke střídání dynastií, kdy staročínská dynastie Ming byla nahrazena mandžuskou dynastií Ching. To vše mělo za následek zvyšující se sociální nerovnost a hospodářskou bídu. Díky těmto elementům se začaly vytvářet skupiny, které měly sice různé cíle, avšak jejich struktury byly shodné. Šlo o tajné organizace, které vznikaly buď sdružením rodin, anebo spojením lidí pokrevně nespřízněných, kteří museli složit hlavě rodiny krevní přísahu. Tyto spolky měly hierarchické uspořádání a nebyly přístupné jiným osobám.[83]

Jen málo těchto spolků mělo od počátku kriminální cíle, naopak mnohé z nich se snažily nastolit sociální spravedlnost a odstranění cizí vlády ve své zemi. Od poloviny 19. století do první světové války se začaly původní cíle těchto spolků měnit a nemalý počet z nich počal svou činnost orientovat na organizovanou trestnou činnost ve snaze rozmnožit kapitál a dostat se k moci.[84]

Vznik organizovaného zločinu na území České republiky spadá do začátku devadesátých let 20. století. Od samého počátku u nás dochází ve značné míře k propojení mezinárodních zločineckých skupin s domácími. Aktivity těchto skupin vedou jednak k ohrožení bezpečnosti občanů a dále pak vedou zejména k ochromení celé společnosti. „Organizovaný zločin je opakující se páchání cílevědomě koordinované závažné trestné činnosti, jehož subjektem jsou zločinecké skupiny nebo organizace a jehož hlavním cílem je dosahování maximálních nelegálních zisků při minimalizaci rizika.“[85]

[83]Srov. blíže: NĚMEC, M. Organizovaný zločin. 1. Vydání, Praha: Naše vojsko, 1995 s. 13
[84]Srov. blíže: NĚMEC, M. Organizovaný zločin. 1. Vydání, Praha: Naše vojsko, 1995 s. 13
[85]CEJP, M. Vývoj organizovaného zločinu na území České republiky [online]. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2010. Dostupný z <http://www.kriminologie.cz> [cit. 17.2.2012]. s. 10

5.1.2. Charakter zločineckých organizací a skupin

Občané ČR se začali zapojovat do oblastí organizovaného zločinu hned po roce 1990 a to buď samostatně, anebo začali spolupracovat s některými zahraničními skupinami. První vládní koncepce boje proti organizovanému zločinu se objevily v roce 1996 a byly aktualizovány v letech 1997 a 2000. Nejprve se jednalo o zpřísnění trestních sankcí za trestné činy spáchané v organizované skupině, poté byl TZ doplněn v roce 1995 o některé nové instituty, např. účinná lítost, beztrestnost skrytého agenta, účast na zločinném spolčení a jiné. V této souvislosti bylo nutné doplnit také trestní řád, aby osobám zapojeným do trestního řízení proti organizovanému zločinu byla poskytnuta lepší ochrana. Proto byl zaveden institut anonymního svědka. Základním stavebním kamenem pro boj s organizovaným zločinem se však stalo vytvoření Útvaru pro odhalování organizovaného zločinu (ÚOOZ) v rámci kriminální policie. Stalo se tak dne 1. 1. 1995.[86]

Nejnebezpečnějším typem skupinové trestné činnosti je bezesporu členství v organizované skupině či organizaci. Tyto organizace kromě již dříve zmíněné charakteristiky se vyznačují dále tím, že přijímají zvláštní ochranná opatření, aby jejich trestná činnost nebyla odhalena. V těchto organizacích panuje silná solidarita mezi jejími členy. Všichni členové ctí pravidlo mlčenlivosti při dopadení některého z nich. Výjimkou není ani použití násilí vůči konkurenčním skupinám nebo vlastním členům k prosazení disciplíny a potrestání provinilců.

Kriminoligicko-kriminalistická definice uvádí že: „Organizovaná kriminalita je plánovité a snahou po zisku nebo moci motivované spáchání zvlášť závažného trestného činu nebo páchání- po delší či neurčitou dobu- trestných činů, které ve svém souhrnu jsou zvlášť závažnými, pokud se tohoto nebo těchto trestných činů, účastní více než dvě osoby, které mají mezi sebou rozděleny úkoly, jednají konspirativně, používají struktur podobajících se živnosti nebo obchodu, používají násilí nebo jiných

[86]Srov. blíže: CEJP, M. Vývoj organizovaného zločinu na území České republiky [online]. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2010. Dostupný z <http://www.kriminologie.cz> [cit. 17.2.2012]. s. 14

prostředků vhodných k zastrašení, anebo ovlivňují alespoň jednu z těchto sfér: politiku, hromadné sdělovací prostředky, státní či veřejnou správu, policii, justici.“[87]

Typickým příkladem činnosti organizované zločinecké skupiny je organizování nelegální migrace. Tyto případy organizace nedovoleného překračování státní hranice měly v žalovaných případech účasti na organizované zločinecké skupině převahu. Bylo tomu tak proto, že frekvence této trestné činnosti byla u nás relativně vysoká a u skupin, které se touto trestnou činností zabývaly, bylo snadné prokázat znaky, které jsou stanoveny v §129 TZ. U těchto skupin je organizační struktura i dělba funkcí zřejmá a pokračování v trestné činnosti lze také obvykle prokázat. Taková skupina se může skládat např. z organizátorů, policistů, kontaktu do cizí země, výkonného organizátora, pěších převaděčů a řidičů.[88]

Je třeba odlišovat organizovanou zločineckou skupinu například od gangu. Ty mají podobnou povahu jako organizovaná zločinecká skupina, ale není u nich systematická nabídka nelegálních služeb. Takové skupiny nejsou hierarchicky uspořádány, mají dělbu úkolů, ale jejich činnost se realizuje nahodile, tudíž není plánovaná a neuplatňuje se na omezeném teritoriu.[89]

Miroslav Němec ve své knize rozlišuje 4 základní skupinové trestné činnosti. Jsou jimi příležitostná skupina, parta, organizovaná skupina a zločinecká organizace. Příležitostná skupina vzniká nahodile v důsledku momentálně vzniklé příznivé situace. Vzniká buď těsně před spácháním trestného činu anebo v jeho průběhu. Parta je na rozdíl od příležitostné skupiny skupinou stálejší a zpravidla její vznik není původně směřován k páchání trestné činnosti, ale spíše směřuje k uspokojování společných zájmů. Organizovaná skupina je charakterizovaná především tím, že páchání trestné činnosti je její hlavní náplní, má pevnou hierarchickou

[87]NĚMEC, M. Organizovaný zločin. 1. Vydání, Praha: Naše vojsko, 1995 s. 30-31
[88]Srov. blíže: CEJP, M. Obrana proti ohrožení společnosti závažnými formami trestné činnosti [online]. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2009. Dostupný z <http://www.kriminologie.cz> [cit. 17.2.2012]. s. 69
[89]Srov. blíže: MAREŠOVÁ, A. Násilí uplatňované organizovanými skupinami a organizovaným zločinem [online]. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2004. Dostupný z <http://www.kriminologie.cz> [cit. 17.2.2012]. s. 53

strukturu, vysokou organizovanost a vzniká buď za účelem opakovaného páchání trestných činů, anebo ke spáchání jednoho trestného činu, ze kterého mohou mít její členové vysoký výnos. Zločinecká organizace je potom nejvyšším a nejnebezpečnějším typem této skupinové trestné činnosti.[90]

Tyto zločinecké skupiny nebo organizace, pokud jsou plně rozvinuté, mají třístupňovou řídící strukturu. Na vrcholu je nejvyšší vedení, které řídí několik relativně samostatně operujících jednotek, které tvoří tzv. střední článek. V těchto jednotkách jsou pak řadoví členové a externisté. Nejvyšší vedení se zpravidla neúčastní bezprostředního páchání trestné činnosti, ale koncentruje a přerozděluje veškeré finanční prostředky.[91]

5.1.3. Formy organizované kriminality

Mezi nejzávažnější formu organizované kriminality patří nelegální obchod s drogami, dále pak terorismus a organizovaná hospodářská kriminalita, do které patří zejména obchod s nelegálně získaným zbožím, padělání zboží a jeho značek a padělání peněz. Mezi další formy organizované kriminality můžeme zařadit krádeže motorových vozidel, převaděčství a obchod s lidmi, korupci, praní špinavých peněz a jiné.

5.1.3.1. Nelegální obchod s drogami

Je to jedna z typických forem organizované kriminality. Jsou zde obrovské zisky, kdy organizované skupiny zabývající se touto trestnou činností mají takřka neomezené finanční prostředky. Mezi největší pěstitele drogových plodin a vývozce nelegálních drog patří země Jižní Ameriky, zejména pak Kolumbie, dále země z Blízkého a Středního východu a Afriky.

V ČR došlo k rozmachu drogové kriminality o řadu let později než u jiných západoevropských zemí. Na druhou stranu je u nás obrovský nárůst druhů užívaných drog a způsobů jejich aplikací. Díky tomu také narůstá

[90]Srov. blíže: NĚMEC, M. Organizovaný zločin. 1. Vydání, Praha: Naše vojsko, 1995 s. 28-29
[91]Srov. blíže: CEJP, M. Vývoj organizovaného zločinu na území České republiky [online]. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2010. Dostupný z <http://www.kriminologie.cz> [cit. 20.2.2012]. s. 17

počet zásilek pašovaných na naše území (především heroin a kokain) a také počet zásilek pašovaných přes naše území. U nás, pokud budeme hovořit o tzv. tvrdých drogách, se v největší míře vyrábí pervitin (metanfetamin).

V mezinárodním měřítku se tato organizovaná kriminalita projevuje nejvíce v dovozu, vývozu a průvozu. U nás jsme se dříve nesetkávali s osobami, které jsou v čele jednotlivých organizací zabývajících se nelegálním obchodem s drogami. Dnes se však do organizování a distribuce drog zapojují i podnikatelské vrstvy nebo příslušníci tzv. „vyšší společnosti.[92] Mezi nejčastějšími pachateli jsou přepravci drog a jednotliví překupníci. Organizovanost jednotlivých skupin, které se zabývají obchodem s drogami, se může lišit. Jednak se může jednat o skupinu, která se skládá z výrobce, distributora a vývozce. Potom známe skupiny, které se zabývají výhradně tranzitem drog. Jiné skupiny se spolu s tranzitem drog orientují i na jejich distribuci. A v poslední řadě to jsou skupiny specializující se výhradně na dovoz drog.[93]

Kriminalita spočívající v nelegálním obchodu s drogami je převážně utajená, proto k jejímu odhalení je zapotřebí použít ofenzívní metody a techniky. Využívají se speciálně vycvičení psi, různé druhy rentgenových přístrojů, analýza záznamů telekomunikačního provozu a další prostředky.[94] Mezi hlavní cíle policie patří hlavně usvědčení organizátorů a osob stojících v pozadí této trestné činnosti. Proto jsou jednotlivá opatření prováděna tam, kde jsou příznivé podmínky pro tuto trestnou činnost. Snaha směřuje především k zjištění podezřelých osob, vztahů mezi nimi a celkovém chodu organizace, do které tyto osoby patří. Cílem je potom zasáhnout tyto organizace na místech pro ně nejvíce citlivých a to, zajistit jejich kvalifikovaný personál nebo obstavit jejich nahromaděný kapitál.[95]

Boj proti obchodu s drogami je třeba vést pomocí mezinárodní spolupráce. Čím více států se zapojí do tohoto boje, tím budou efektivnější výsledky. Příkladem takovéto úspěšné spolupráce může být rozsáhlá

[92]Srov. blíže: NOŽINA, M. Svět drog v Čechách, Praha: KLP, 1997 s. 261
[93]Srov. blíže: NOŽINA, M. Svět drog v Čechách, Praha: KLP, 1997 s. 261
[94]Srov. blíže: TRÁVNÍČKOVÁ, I., ZEMAN, P. Kriminální kariéra pachatelů drogové kriminality. Praha: IKSP, 2010 s. 19
[95]Srov. blíže: NĚMEC, M. Organizovaný zločin. 1. Vydání, Praha: Naše vojsko, 1995 s. 82-91

policejní operace s krycím názvem Andromeda, která probíhala v letech 1993-1997. Podílely se na ní jak české instituce, tak instituce z Německa, Slovenska, Švýcarska a Maďarska. Cílem této operace byl česko-albánský gang, který se zabýval výrobou, distribucí a vývozem drog.[96]

5.1.3.2. Mezinárodní terorismus

„Terorista je vždy provokatérem, který se snaží rozfoukat tu jiskru, s jejíž pomocí (až se rozšíří v požár) dosáhne politický boj komplexní podoby, tj. podoby rozhodujícího střetnutí, jehož výsledkem bude uchopení politické moci.“[97]

Potřeba definovat terorismus plyne zejména ze tří důvodů. Prvním důvodem je vztah jednotlivce a státu či mezinárodní organizace. Je potřeba sjednotit úpravu jednotlivých právních řádů, co se týče teroristických trestných činů, aby byla dodržena zásada legality. Druhým důvodem jednotné mezinárodněprávní definice terorismu je zajištění efektivní mezinárodní spolupráce při jeho potírání. Je obecně známo, že terorismus nemůže být potřen jedním státem nebo skupinkou státu, ale vzhledem k jeho globalizaci je potřeba široké mezinárodní spolupráce. Třetí důvod, proč je potřebná definice, je nutnost zabránit zneužívání tohoto pojmu. Terorismus nesmí být využíván k prosazení partikulárních zájmů.[98]

Terorismus se od mezinárodně organizovaného zločinu odlišuje zejména tím, že jeho cíle jsou téměř výhradně politické. Naproti tomu mezinárodně organizovaný zločin ať už finančním či jiným ekonomickým ziskem. Terorismus si zpravidla své oběti nevybírá, kdežto u organizovaného zločinu je tomu právě naopak. Pro oba tyto typy existují ale i rysy, které jsou jim společné. Jedná se o používané prostředky (násilí, vraždy, ozbrojené útoky). Spojení terorismu s organizovanou trestnou činností není vždy zjevné a viditelné, avšak existuje přímé i nepřímé propojení s organizovanými kriminálními skupinami, které se

[96]Srov. blíže: NOŽINA, M. Svět drog v Čechách, Praha: KLP, 1997 s. 263
[97]BONANATE, L. Mezinárodní terorismus. Praha: Columbus, 1997 s. 21
[98]Srov. blíže: BÍLKOVÁ, V. Mezinárodní právo a terorismus. Definovat nedefinovatelné?. Trestněprávní revue, 2010, č. 1, s. 11-18

uskutečňuje ve formě např. ilegální obchodování se zbraněmi, drogami, padělání zboží atd. Také při financování teroristických organizací jsou používány stejné metody jako u organizovaného zločinu (vydírání, únosy atd.).[99]

Terorismus se člení na jednotlivé typy: 1) vnitrostátní (národní), 2) přeshraniční, 3) mezinárodní a 4) globální. U této typologie není vyjádřen pouze teritoriální prvek, ale je zde zohledněn také stupeň brutality teroristických útoků. Za globální terorismus bychom tedy mohli považovat takový, kde je užíváno zbraní hromadného ničení.[100]

Je zde třeba zmínit, že ne každý terorismus vykazuje znaky organizované kriminality. Pokud se tedy např. bude jednat o teroristický útok jednotlivého pachatele, tak zde znak organizované kriminality bude chybět. Teroristické akce, vykazující znaky organizované kriminality, jsou členy teroristických skupin pečlivě připravovány a plánovány, jsou vybírány místa a čas útoků. V ČR prozatím nemůžeme hovořit o organizované kriminalitě v souvislosti s terorismem. Byly u nás ojedinělé případy terorismu, ale nebylo prokázáno, že se jednalo o projev organizované kriminality.[101]

5.1.4. Mezinárodní organizovaný zločin v ČR

V ČR se vyskytuje vysoký stupeň organizovanosti jednotlivých skupin pocházejících z Itálie, bývalého SSSR a Číny. Tyto skupiny rozšiřují rozsah své činnosti. Rozsáhlá je u nás rovněž aktivita občanů bývalé Jugoslávie. Nemalé zastoupení představují také skupiny pocházející z Bulharska, Polska, Řecka, Turecka a Albánie. Mezi jejich nejfrekventovanější činnosti patří organizovaná prostituce, hazardní hry, obchod s lidmi, majetková a drogová kriminalita a další.

Všechny tyto organizace působící na našem území mají společné, že každá z nich vznikla v jedné konkrétní zemi a jednom konkrétním

[99]Srov. blíže: PIKNA, B. Mezinárodní terorismus a bezpečnost evropské unie, 1. vydání, Praha: Praha Linde, 2006 s. 20
[100]Srov. blíže: PIKNA, B. Mezinárodní terorismus a bezpečnost evropské unie, 1. vydání, Praha: Praha Linde, 2006 s. 29-30
[101]Srov. blíže: NĚMEC, M. Organizovaný zločin. 1. Vydání, Praha: Naše vojsko, 1995 s. 93-96

regionu na společném etnickém základě. Následně došlo k rozvoji a rozšíření těchto jednotlivých organizací do dalších zemí. Mezi základní znaky těchto skupin patří hierarchická struktura, vícestupňové řízení, dělba sféru vlivu (jak územní, tak z hlediska oblastí), jejich spolupráce s jinými skupinami, závazná pravidla chování, společná pokladna sloužící všem členům k jejich podpoře a užívání zpravodajství při plánování a výkonu trestné činnosti.[102]

5.2. Podněcování k trestnému činu

Podněcování k trestnému činu je vymezeno v ustanovení §364 TZ, který říká, že kdo veřejně podněcuje k trestnému činu, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta. „Pojmu podněcování odpovídá jakékoliv působení na vůli nebo cit neurčitého počtu lidí, jež směřuje k tomu, aby v těchto lidech bylo vyvoláno rozhodnutí porušiti zákon v určitém směru; spadá sem také vyzývání neurčitého počtu lidí k onomu porušení.“[103]

Objektivní stránka zde spočívá tedy ve veřejném podněcování k trestnému činu. Za podněcování se považuje takový projev, který je schopen vyvolat u jiných osob náladu nebo rozhodnutí spáchat trestný čin nebo nesplnit důležitou povinnost uloženou podle zákona. Na formě projevu zde nezáleží, může být uskutečněn ústně, písemně, graficky či skutkem. Také na způsobu provedení nezáleží, může jít o podněcování přímé i nepřímé. Z hlediska subjektu se podněcování může dopustit kdokoliv a vyžaduje se úmyslná forma zavinění. Pachatel musí při nejmenším vědět, že jeho projev může vyvolat rozhodnutí spáchat některé z jednání, a současně s tím musí být srozuměn.[104]

Trestný čin podněcování je dokonán projevem, kterým chtěl jeho pachatel vzbudit rozhodnutí nebo náladu spáchat trestný čin. Je tedy bezvýznamné, zda se podněcování setkalo s odezvou a pachatel dosáhl sledovaného účelu. Nevyžaduje se proto, aby trestný čin, ke kterému pachatel podněcuje, byl skutečně spáchán. Na rozdíl od návodu, jak jsem

[102]Srov. blíže: NOŽINA, M. Mezinárodní organizovaný zločin v ČR. Praha: Koniasch Latin Press, 1997 s. 24-29
[103]R 2877/1927
[104]Srov. blíže: CHMELÍK, J., a kolektiv. Trestní právo hmotné, Zvláštní část, Praha: Linde, 2010 s. 309

uvedl dříve, je pojem podněcování širší. Podněcovat lze totiž i k individuálně neurčitým trestným činům a může být adresováno neurčitému počtu osob.[105]

Dalším důležitým znakem tohoto trestného činu je, že musí být spáchán veřejně. Tento znak je naplněn podle ustanovení §117 TZ, pokud byl trestný čin spáchán obsahem tiskoviny nebo rozšiřovaného spisu, filmem, rozhlasem, televizí, veřejně přístupnou počítačovou sítí nebo jiným obdobně účinným způsobem nebo před nejméně třemi osobami současně přítomnými.[106]

Jestliže podněcující projev směřuje ke spáchání trestného činu, tak je třeba vždy posoudit, zda se nejedná o přípravu k trestnému činu formou návodu nebo o účastenství ve formě návodu k trestnému činu podle §24 odst. 1 písm. b).

5.3. Schvalování trestného činu

Pojem schvalování trestného činu vymezuje ustanovení §365 TZ. Kdo veřejně schvaluje spáchaný zločin nebo veřejně vychvaluje pro zločin jeho pachatele, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok. Druhý odstavec potom stanoví, že stejně bude potrestán, kdo v úmyslu projevit souhlas s trestným činem a) pachatele nebo osobu jemu blízkou odmění nebo odškodní za trest, nebo b) na takovou odměnu nebo odškodnění pořádá sbírku.

Objektivní stránka tohoto trestného činu má tedy více forem. V prvním odstavci je to veřejné schvalování zločinu nebo veřejné vychvalování pachatele pro zločin. Ve druhém odstavci se jedná o odměnění nebo odškodnění pachatele nebo osoby jemu blízké za trest, nebo sbírání na takovou odměnu nebo odškodnění. Za jednání v prvním odstavci je trestnost omezena pouze na schvalování zločinů. U jednání uvedených ve druhém odstavci se na rozdíl od prvního odstavce nevyžaduje, aby čin byl spáchán veřejně. K naplnění skutkové podstaty

[105]Srov. blíže: ŠÁMAL, P., kolektiv. Trestní zákoník. Komentář, 1. Vydání. Nakladatelství C. H. Beck s. 3061
[106]Srov. blíže: JELÍNEK, J. a kol., Trestní právo hmotné, 2. vydání. Praha: Leges, 2010 s. 812

podle ustanovení §365 odst. 1 TZ může dojít jen po spáchání schvalovaného zločinu. Není rozhodující, zda byl jeho hlavní pachatel odsouzen.[107]

V ustanovení §365 odst. 2 TZ se jedná o nepřímé schvalování trestného činu. Samotný pojem trestného činu v tomto odstavci zde hraje důležitou roli, protože na rozdíl od prvního odstavce se vymezené jednání vztahuje nejen na zločiny, ale také na přečiny. Projev souhlasu se v tomto odstavci vždy vztahuje na trestný čin již spáchaný. Avšak i zde není důležité, zda byl pachatel hlavního trestného činu potrestán nebo nikoliv. Odměnou může být finanční nebo materiální výhoda poskytnutá pachateli nebo osobě jemu blízké jako projev souhlasu s trestným činem. Odškodněním je potom poskytnutí náhrady za újmy vzniklé trestem.[108]

Co se týče subjektivní stránky, tak i zde, stejně jako u trestného činu podněcování, se vyžaduje úmysl. Proto by se o trestný čin schvalování podle ustanovení §365 odst. 2 TZ nejednalo, pokud by sice někdo poskytnul pachateli nebo osobě blízké finanční prostředky, ale bez úmyslu projevit tím souhlas s trestným činem tohoto pachatele.

„Pokud se pachatel dopustil jednání uvedeného v §365 TZ ve vztahu ke konkrétnímu trestnému činu, který má být teprve spáchán, v úmyslu utvrdit pachatele v rozhodnutí trestný čin spáchat, jedná se o pomoc k trestnému činu podle §24 odst. 1 písm. c).“[109]

5.4. Nadržování

Nadržování je vymezeno v ustanovení §366 odst. 1 TZ takto: kdo pachateli trestného činu pomáhá v úmyslu umožnit mu, aby unikl trestnímu stíhání, trestu nebo ochrannému opatření nebo jejich výkonu, bude potrestán odnětím svobody až na čtyři léta; pomáhá-li však pachateli trestného činu, na který TZ stanoví trest mírnější, bude potrestán oním trestem mírnějším. V odstavci druhém se říká, že kdo spáchá trestný čin

[107]Sov. Blíže: NOVOTNÝ, O., VOKOUN, R., ŠÁMAL, P., kolektiv. Trestní právo hmotné II, Zvláštní část, 6. vydání, Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2010 s. 481
[108]Srov. blíže: ŠÁMAL, P., kolektiv. Trestní zákoník. Komentář, 1. Vydání. Nakladatelství C. H. Beck s. 3064
[109]ŠÁMAL, P., kolektiv. Trestní zákoník. Komentář, 1. Vydání. Nakladatelství C. H. Beck s. 3064

uvedený v odstavci 1 ve prospěch osoby sobě blízké, není trestný, ledaže by tak učinil v úmyslu a) pomoci osobě, která spáchala některý z taxativně uvedených trestných činů, nebo b) opatřit sobě nebo jinému majetkový prospěch.

Objektem tohoto trestného činu je, stejně jako u trestného činu schvalování, zájem na potlačování zločinnosti a to tak, že zákon stíhá každého, kdo chce úmyslně svým protiprávním jednáním odvrátit trestně právní důsledky od pachatele trestného činu. Když porovnáme právní úpravu v TZ č. 140/1961 Sb. s nynější právní úpravou, tak skutková podstat tohoto trestného činu zůstala nezměněna, změnila se pouze horní hranice trestní sazby odnětí svobody a to tak, že se zvýšila.

Objektivní stránka je představována určitými podobami pomoci, kterou poskytuje určitá osoba pachateli v úmyslu mu umožnit uniknout trestnímu stíhání, trestu nebo ochrannému opatření nebo jejich výkonu. Tyto druhy pomoci je třeba odlišit od pomoci podle ustanovení §24 odst. 1 písm. c), zde je totiž pomoc poskytnuta až po dokonání trestného činu nebo v případech, kdy byl trestný čin ukončen ve stádiu přípravy či pokusu.[110]

Podle soudního rozhodnutí R 11/1997 bude jako trestný čin nadržování posouzeno i takové jednání, kterým osoba odstranila při domovní prohlídce z prohledávaného objektu věc, jejíž nalezení bylo cílem takové prohlídky.[111]

Soudní rozhodnutí R 57/1965 vymezuje blíže výrazy „unikl trestnímu stíhání, trestu nebo ochrannému opatření nebo jejich výkonu“ tak, aby byly chápany jako jednání směřující k tomu, aby trestní stíhání nebylo vůbec zahájeno. Prostředky pomoci k tomu jsou různé, jako příklad je zde uvedeno zahlazení stop po činu, pomoc při útěku pachateli činu a další. Únik ovšem nemusí nutně znamenat, kdy se pachatel úplně vyhne trestnímu stíhání, trestu nebo ochrannému opatření nebo jejich výkonu,

[110]Srov. blíže: CHMELÍK, J., a kolektiv. Trestní právo hmotné, Zvláštní část, Praha: Linde, 2010 s. 310

[111]Srov. blíže: GŘIVNA, T., Trestní právo hmotné, Judikatura k obecné i zvláštní části, Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2010 s. 280

ale za uniknutí se považuje i stav, kdy pachatel získal nadržováním výhodu v trestním řízení.

„Nadržováním je proto i ukrývání majetku pachatele před trestem propadnutí majetku nebo předstírání podání záruky zájmovým sdružením občanů apod. Pomoc zaměřená na výkon trestu může spočívat např. v ukrytí věci, které byly prohlášeny za propadlé.“[112]

Pokud však pachatel ukryje nebo na sebe či jiného převede věci získané trestným činem jiné osoby a zároveň nejedná v úmyslu stanoveném v ustanovení §366 TZ, pak se nejedná o trestný čin nadržování, ale jedná se o trestný čin podílnictví §214 TZ.[113]

Subjektem tohoto trestného činu může být kdokoliv. Je jím i ten, kdo se dopustil pokusu trestného činu §21 odst. 1, přípravy k trestnému činu, je-li trestná §20 odst. 1, stejně tak jako účastník trestného činu nebo jeho pokusu §24 odst. 1. Aby se v těchto případech jednalo o trestný čin nadržování, musí jednání být ukončeno v době, kdy došlo k jednání vykazující znaky nadržování. Z hlediska subjektivní se může jednat pouze o trestný čin úmyslný. Pachatel tedy musí vědět, že pomáhá osobě, která se dopustila trestného činu. Právní kvalifikaci tohoto trestného činu však této osobě nemusí být známa.[114]

Pokud se podíváme na vztah k jiným trestným činům, potom je třeba uvést, že trestný čin nadržování nemůže být v jednočinném souběhu s trestným činem nepřekažení trestného činu §367 TZ a neoznámení trestného činu §368 TZ. Oba tyto trestné činy jsou k trestnému činu nadržování speciální. Jednočinný souběh trestného činu nadržování je naopak možný s trestným činem křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku §346 TZ. Trestný čin nadržování je k trestnému činu maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání §337 TZ speciální.[115]

[112]ŠÁMAL, P., kolektiv. Trestní zákoník. Komentář, 1. Vydání. Nakladatelství C. H. Beck s. 3066-3067

[113]Sov. Blíže: NOVOTNÝ, O., VOKOUN, R., ŠÁMAL, P., kolektiv. Trestní právo hmotné II, Zvláštní část, 6. vydání, Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2010 s. 482

[114]Srov. blíže: ŠÁMAL, P., kolektiv. Trestní zákoník. Komentář, 1. Vydání. Nakladatelství C. H. Beck s. 3067

[115]Srov. blíže: ŠÁMAL, P., kolektiv. Trestní zákoník. Komentář, 1. Vydání. Nakladatelství C. H. Beck s. 3068

5.5. Nepřekažení trestného činu

Ustanovení §367 odst. 1 TZ taxativně vymezuje trestné činy, o kterých, pokud se někdo hodnověrným způsobem dozví, že je jiný připravuje nebo páchá, a spáchání nebo dokončení takového trestného činu nepřekazí, bude potrestán odnětím svobody až na tři léta; stanoví-li zákon na některý z těchto trestných činů trest mírnější, bude potrestán oním trestem mírnějším. V druhém odstavci je stanovena beztrestnost toho, kdo spáchá čin uvedený v prvním odstavci, který nemohl trestný čin překazit bez značných nesnází nebo aniž by sebe nebo osobu blízkou uvedl v nebezpečí smrti, ublížení na zdraví, jiné závažné újmy nebo trestního stíhaní. Pachatel se však nezbaví trestní odpovědnosti i přesto, že by uvedl osobu blízkou v nebezpečí trestního stíhání, týká-li se nepřekažení trestného činu některého z taxativně vyjmenovaných trestných činů v tomto odstavci. Třetí odstavec potom stanoví, že překažení trestného činu je možné také jeho včasným oznámením státnímu zástupci nebo policejnímu orgánu. Voják může místo toho učinit oznámení nadřízenému.

Objektem tohoto trestného činu je zájem společnosti, aby se zabránilo páchání nejzávažnějších trestných činů a následkům těchto činů. Na rozdíl od TZ č. 140/1961 došlo v novém TZ k aktualizaci taxativního výčtu trestných činů, na které se vztahuje trestní odpovědnost za trestný čin nepřekažení trestného činu.

Překažením je míněno každé jednání, které je schopno v konkrétním případě zabránit dokonání či dokončení trestného činu. Překazit lze přitom trestný čin až do doby, kdy bude dokončen. Prostředky, jimiž lze čin překazit, mohou být různé. Např. může jít o fyzické násilí, psychické působení na pachatele, oznámení trestného činu a mnohé další. Pachatel tohoto trestného činu se musí o připravovaném trestném činu dovědět hodnověrným způsobem. Proto při posouzení, zda se jedná o hodnověrný způsob, je třeba vycházet z konkrétních okolností případu, to znamená, že je třeba přihlédnout k hodnověrnosti pramenů

informací o trestném činu, k okolnostem a podmínkám poskytnutí informací, k obsahu informací.[116]

Subjektem trestného činu nepřekažení trestného činu může být každá osoba vyjma spolupachatele činu, jehož se nepřekažení dotýká, účastníka na tomto trestném činu anebo osoby, která tento čin připravuje. Musí se jednat o trestný čin úmyslný z hlediska subjektivní stránky. Pachatel nemusí znát právní kvalifikaci činu, postačí, aby z okolností které zná, mohl usoudit, že se připravuje nebo páchá některý z uvedených trestných činů. Pokud se osoba pokusí o překažení některého z vyjmenovaných trestných činů, ale toto překažení se jí nepovede, ať už pro volbu nevhodného prostředku překažení či z jiných důvodů, nemůže být trestně odpovědná pro nedostatek úmyslu.[117]

V druhém odstavci je stanovena beztrestnost tomu, kdo nepřekazil vyjmenovaný trestný čin pro značné nesnáze. Pojem značné nesnáze bude třeba řešit individuálně s přihlédnutím k okolnostem toho kterého případu. Bude potřeba přihlédnout např. k tomu, zda měla osoba k dispozici prostředky, které jsou dostatečně účinné k překažení vyjmenovaného trestného činu, nebo zda mohla učinit alespoň oznámení. Včasným oznámením, které je zmíněno ve třetím odstavci, je míněno takové oznámení, na základě kterého je možno učinit taková opatření, která by zabránila dokonání nebo dokončení činu nebo alespoň vzniku škodlivých následků. Včasnost je nutné posoudit nejen z výše uvedených hledisek, ale je třeba také přihlédnout k tomu, kdy měla osoba možnost oznámení učinit. Pokud osoba učiní oznámení u jiného orgánu než u těch, které jsou vyjmenovány v TZ, pak se bude jednat o překažení trestného činu pouze tehdy, má-li tento orgán účinné prostředky k zabránění činu nebo může o podaném oznámení bezprostředně informovat státního zástupce nebo Policii ČR.[118]

Povinnost překazit trestný čin se na rozdíl od neoznámení trestného činu §368 TZ vztahuje i na advokáta nebo jeho zaměstnance a další

[116]Srov. blíže: KUCHTA, J., KALVODOVÁ, V., ZEZULOVÁ, J. Trestní právo hmotné, Zvláštní část. Brno: MU, 2001 s. 58
[117]Srov. blíže: JELÍNEK, J. a kol., Trestní právo hmotné, 2. vydání. Praha: Leges, 2010 s. 814-815
[118]Srov. blíže: ŠÁMAL, P., kolektiv. Trestní zákoník. Komentář, 1. Vydání. Nakladatelství C. H. Beck s. 3072

osoby stanovené v §368 odst. 3. Pokud se tedy advokát v souvislosti s výkonem advokacie dozví o přípravě nebo páchání některého z vyjmenovaných trestných činů v ustanovení §367 odst. 1 TZ, a nemá možnost tento čin překazit jinak než oznámením, musí takové oznámení učinit státnímu zástupci nebo policejnímu orgánu.

5.6. Neoznámení trestného činu

Kdo se hodnověrným způsobem dozví, že jiný spáchal trestný čin, který je taxativně vymezený v ustanovení §368 odst. 1 TZ, a takový trestný čin neoznámí bez odkladu státnímu zástupci nebo policejnímu orgánu nebo místo toho, jde-li o vojáka nadřízenému, bude potrestán odnětím svobody až na tři léta; stanoví-li tento zákon na některý z těchto trestných činů trest mírnější, bude potrestán oním trestem mírnějším. Podle druhého odstavce stejného ustanovení nebude trestný ten, kdo spáchá čin uvedený v prvním odstavci, nemohl-li oznámení učinit, aniž by sebe nebo osobu blízkou uvedl v nebezpečí smrti, ublížení na zdraví, jiné závažné újmy nebo trestního stíhaní. Ve třetím odstavci je stanoveno, že oznamovací povinnost podle prvního odstavce nemá advokát nebo jeho zaměstnanec, který se dozví o spáchání trestného činu v souvislosti s výkonem advokacie nebo právní praxe. Oznamovací povinnost nemá také duchovní registrované církve a náboženské společnosti s oprávněním k výkonu zvláštních práv, dozví-li se o spáchání trestného činu v souvislosti s výkonem zpovědního tajemství nebo v souvislosti s výkonem práva obdobného zpovědnímu tajemství.

Objektem tohoto trestného činu je zájem společnosti na boji s nejzávažnější kriminalitou odhalováním a následným postihem nejzávažnějších trestných činů a jejich pachatelů. Stejně jako u trestného činu nepřekažení trestného činu došlo i zde oproti TZ č. 140/1961 Sb. k aktualizaci taxativního výčtu trestných činů, na které se vztahuje trestní odpovědnost za neoznámení trestného činu.[119]

[119]Srov. blíže: ŠÁMAL, P., kolektiv. Trestní zákoník. Komentář, 1. Vydání. Nakladatelství C. H. Beck s. 3075

Objektivní stránku představuje to, že se pachatel musí hodnověrně dozvědět, že jiný spáchal některý z taxativně uvedených trestných činů a takový trestný čin neoznámil bez odkladu příslušným orgánům. Oznamovaná trestná činnost již byla spáchána. Oznámit čin bez odkladu znamená, že osoba, která se o spáchání vyjmenovaného trestného činu dozví, jej musí oznámit, jakmile k tomu má nejbližší možnost. Je třeba ovšem vycházet z konkrétních okolností případu při posuzování této otázky.[120]

Z hlediska subjektu může být pachatelem kdokoliv. Oznamovací povinnost se nevztahuje na osoby stanovené v ustanovení §368 odst. 3 TZ a na účastníka trestného činu dle §24 TZ. Oznamovací povinnost není však dotčena u osob, které jinak musí zachovávat mlčenlivost o svěřených skutečnostech, jedná se např. o lékaře. Opět se jedná o trestný čin úmyslný. „K naplnění zákonných znaků trestného činu podle §368 TZ není třeba, aby pachatel sám věděl přesně po stránce právní kvalifikace, o jaký trestný čin, který má povinnost oznámit, jde. Stačí, když zná skutkové okolnosti, které zakládají znaky některého trestného činu uvedeného v ustanovení §368 TZ.“[121]

Oznamovací povinnost má osoba nejen tehdy, dozví-li se hodnověrně o spáchaném trestném činu, který je taxativně vymezen a zná jeho pachatele, nýbrž i tehdy, pokud se o takovém trestném činu dozví a jeho pachatel je této osobě neznámý.[122]

Beztrestnost pachatele tohoto trestného činu stanovená v odstavci druhém se liší od beztrestnosti §367 odst. 2 TZ tím, že i pokud má osoba značné nesnáze spojené s oznámením trestného činu, přesto tento trestný čin musí oznámit. Neoznámení trestného činu je tedy beztrestné pouze za podmínky, že osobě, která je povinna oznámení učinit, nebo osobě blízké hrozí nebezpečí smrti, ublížení na zdraví, jiné závažné újmy nebo trestní stíhaní.

[120]Srov. blíže: FRYŠTÁK, M. a kol. Trestní právo hmotné, Zvláštní část. Ostrava: KEY Publishing s. r. o., 2009 s. 129
[121]R 32/1962
[122]Srov. blíže: GŘIVNA, T., Trestní právo hmotné, Judikatura k obecné i zvláštní části, Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2010 s. 280

Povinnost mlčenlivosti, pro advokáty a jejich zaměstnance, o skutečnostech, o kterých se dozví v souvislosti s poskytováním právních služeb, stanovuje zákon o advokacii č. 85/1996 v ustanoveních §21 a §39. Advokát může být této povinnosti pouze klientem, po jeho smrti nebo zániku právním nástupcem klienta. Je třeba zdůraznit, že advokát má však povinnost překazit spáchání trestného činu podle §367 odst. 1 TZ.

Co se týče povinnosti zachovávat mlčenlivost duchovními, tak zde je nutno uvést, že tuto povinnost mají pouze duchovní registrovaných církví nebo náboženských společností. Tato církev či náboženská společnost musí spolu s oprávněním k výkonu zvláštních práv získat i právo zachovávat mlčenlivost v souvislosti s výkonem zpovědního tajemství nebo v souvislosti s výkonem práva obdobného. K těmto otázkám týkajících se registrací církví a náboženských společností se vyjadřuje zákon č. 3/2002 Sb. Tento zákon ve své příloze také uvádí seznam registrovaných církví a náboženských společnosti k datu jeho účinnosti. Ovšem stejně jako advokáti ani duchovní nejsou zbaveni povinnosti překazit trestný čin dle §367 odst. 1 TZ, o kterém se dozví.

Ve vztahu k jiným ustanovením je ustanovení §368 TZ v poměru subsidiarity k trestným činům zneužití pravomoci úřední osoby §329 TZ, nadržování §366 TZ a nepřekažení trestného činu §367 TZ.

5.7. Podílnictví

Podílnictví je v našem trestním právu vymezeno šířeji než v cizích právních úpravách. Vztahuje se totiž i na to, co bylo opatřeno za věc získanou trestným činem a také na trestnost podílnictví z nedbalosti. Odlišení podílnictví od legalizace výnosů z trestné činnosti bylo dokončeno při vydání nového TZ tím, že na rozdíl od TZ č. 140/1961 samostatně upravil legalizaci výnosů z trestné činnosti z nedbalosti. Tato forma byla totiž v dřívějším TZ zahrnuta do podílnictví z nedbalosti.[123]

Objektem je u trestného činu podílnictví cizí majetek. „Podílnictví napomáhá tomu, aby zůstal beze změny stav vytvořený základním

[123]Sov. Blíže: NOVOTNÝ, O., VOKOUN, R., ŠÁMAL, P., kolektiv. Trestní právo hmotné II, Zvláštní část, 6. vydání, Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2010 s. 238

trestným činem, na který podílnictví navazuje.“[124] Předmětem útoku je cizí věc nebo jiná majetková hodnota získaná trestným činem nebo jako odměna za něj. Není podstatné, jakým trestným činem byla tato věc nebo jiná majetková hodnota získána. Pokud však věc nebo jiná majetková hodnota byla získána přestupkem nebo jako odměna za přestupek, potom se nemůže jednat o trestný čin podílnictví. Předmětem útoku u úmyslného podílnictví bude i to, co bylo opatřeno za věc získanou trestným činem spáchaným jinou osobou.[125]

Objektivní stránka u podílnictví dle §214 TZ se skládá z jednání, které má tři formy: A) pachatel ukryje, B) na sebe nebo jiného převede anebo C) užívá a)věc nebo jinou majetkovou hodnotu, která byla získána trestným činem nebo jako odměna za něj, nebo b) věc nebo jinou majetkovou hodnotu, která byla opatřena za věc nebo jinou majetkovou hodnotu uvedenou v písmenu a). Z toho vyplývá, že pachatel trestného činu podílnictví musí s předmětem útoku určitým způsobem nakládat nebo mít nad ním určitou dispoziční moc.[126]

Věc nebo jiná majetková hodnota musí být získána trestným činem osoby, která je odlišná od osoby podílníka. Odměnou za trestný čin je míněna jakákoliv materiální výhoda ve formě věci nebo jiné majetkové hodnoty, kterou získal pachatel trestného činu. „Proto pachatel, spolupachatel nebo účastník na trestném činu, který ukryje, na sebe nebo jiného převede anebo užívá věc nebo jinou majetkovou hodnotu tímto trestným činem získanou, nedopouští se trestného činu podílnictví ve vztahu k této věci.“[127]

Trestný čin podílnictví musí být spáchán v ČR. Není ale důležité, jestli věc nebo jiná majetková hodnota, na kterou se podílnictví vztahuje, byla získána trestným činem spáchaným v ČR nebo na území jiného státu. Pokud je trestný čin spáchán v cizině, potom je důležité pouze, zdali tento čin je podle právní úpravy dané země trestný či nikoliv.

[124]ŠÁMAL, P., kolektiv. Trestní zákoník. Komentář, 1. Vydání. Nakladatelství C. H. Beck s. 1927
[125]Srov. blíže: JELÍNEK, J. a kol., Trestní právo hmotné, 2. vydání. Praha: Leges, 2010 s. 629-630
[126]Srov. blíže: CHMELÍK, J., a kolektiv. Trestní právo hmotné, Zvláštní část, Praha: Linde, 2010 s. 132-133
[127]R 1/1995

Pojem ukrytí věci nebo jiné majetkové hodnoty je chápán tak, že pachatel věc odstraní z možného dosahu odhalení. Podílník má tudíž nad věcí nebo jinou majetkovou hodnotou dispoziční moc. Podílník však nejedná v úmyslu, aby pomohl pachateli základního trestného činu uniknout trestnímu stíhání nebo trestu anebo jeho výkonu, pokud by tak jednal, potom by se nejednalo o trestný čin podílnictví, ale jednalo by se o trestný čin nadržování §366 TZ. Podílník jedná tedy tak, aby z ukryté věci nebo jiné majetkové hodnoty mohl opatřit sobě nebo jinému prospěch nebo aby znemožnil odhalení a převzetí věci nebo jiné majetkové hodnoty oprávněnými osobami. Podle soudního rozhodnutí R 57/1965 se nejedná o ukrývání, když osoba pouze ztěžuje nebo znemožňuje převzetí věci nebo jiné majetkové hodnoty osobou k tomu povolanou.[128]

Převedení věci na sebe nebo jiného může být uskutečněno mnoha způsoby, např. koupí, směnou, darem. Může se jednat o převedení bezplatné i úplatné. Převedení zahrnuje i další převod, to znamená od překupníka na dalšího překupníka. V soudním rozhodnutí R 42/1971 je uvedeno, že je nerozhodné z jakého důvodu převedl podílník věc nebo jinou majetkovou hodnotu. Pokud by samotný převod dispoziční moci na podílníka byl trestným činem proti majetku, nejednalo by se o podílnictví, ale o jiný příslušný trestný čin.

Užíváním je myšleno disponování s věcí nebo jinou majetkovou hodnotou za účelem využití její užitné hodnoty. Užíváním je tedy i spotřebování věci nebo jiné majetkové hodnoty.

Pachatelem trestného činu podílnictví je osoba odlišná od pachatele základního trestného činu, spolupachatele a účastníka.[129] Stejné soudní rozhodnutí říká, že: „Jestliže se ten, kdo ukryl, na sebe nebo na jiného převedl nebo užíval věc nebo jinou majetkovou hodnotu získanou trestným činem jiné osoby, dohodl s takovým pachatelem na tomto jednání před spácháním jeho základního trestného činu nebo dokonce vyvolal jeho rozhodnutí takový trestný čin spáchat, je trestný jako

[128]Srov. blíže: ŠÁMAL, P., kolektiv. Trestní zákoník. Komentář, 1. Vydání. Nakladatelství C. H. Beck s. 1930
[129]Srov. blíže: R 5/1993

návodce nebo pomocník k tomuto základnímu trestnému činu podle §24 odst. 1 písm. b) nebo c).“[130]

Subjektivní stránka vyžaduje spáchání tohoto trestného činu úmyslně. Postačí však i úmysl eventuální, tedy nepřímý. Aby byla naplněna subjektivní stránka trestného činu podílnictví, musí pachatel znát všechny skutkové okolnosti, ze kterých může usoudit, že čin spáchaný jinou osobou, kterým byla získána věc nebo jiná majetková hodnota, je činem trestným.

Ustanovení §214 odst. 2 TZ stanovuje podmínky použití vyšší trestní sazby. Vyšší trestní sazba bude užita tehdy, spáchá-li osoba trestný čin podílnictví ve vztahu k věci nebo jiné majetkové hodnotě větší hodnoty, nebo pokud získá takovým činem pro sebe nebo jiného větší prospěch. O větší hodnotu se bude jednat tehdy, kdy věc nebo jiná majetková hodnota bude mít hodnotu nejméně 50 000,-. Pokud se bude jednat o podílnictví k více věcem, pak se hodnota těchto věcí nemůže sčítat. U většího prospěchu se musí jednat opět o nejméně 50 000,-.

Třetí odstavec stanoví, že odnětím svobody na dvě léta až šest let nebo propadnutím majetku bude pachatel potrestán, a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 jako člen organizované zločinecké skupiny, b) spáchá-li takový čin ve vztahu k věci nebo jiné majetkové hodnotě pocházející ze zvlášť závažného trestného činu, c) spáchá-li takový čin ve vztahu k věci nebo jiné majetkové hodnotě, která má značnou hodnotu, nebo d) získá-li takovým činem pro sebe nebo jiného značný prospěch.[131]

Spáchání trestného činu podílnictví jako člen organizované skupiny je zvlášť přitěžující okolnost. Za zvlášť závažný zločin jsou považovány ty úmyslné trestné činy, na něž TZ stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejméně deset let. Značnou hodnotou věci nebo jiné majetkové hodnoty se rozumí taková hodnota, která činí nejméně 500 000,-. Stejná částka se potom vztahuje i k pojmu značný prospěch.

[130] R 5/1993
[131] §214 odst. 3 TZ

Ve čtvrtém odstavci je opět zvýšeno rozmezí trestu odnětí svobody za věc nebo jinou majetkovou hodnotu, která má hodnotu velkého rozsahu anebo získáním pro sebe nebo jiného prospěch velkého rozsahu. Hodnota velkého rozsahu a prospěch velkého rozsahu jsou charakterizovány částkou 5 000 000,-.[132]

Pokud bude u trestného činu podílnictví forma zavinění nedbalostní nikoliv úmyslná a předmětem činu bude věc nebo jiná majetková hodnota nikoli malé hodnoty, potom se bude jednat o trestný čin podílnictví z nedbalosti podle ustanovení §215 TZ.

Jako trestný čin podílnictví je možno posoudit pouze jednání navazující na některý z trestných činů proti majetku, kterému nepředcházela dohoda mezi pachatelem takového trestného činu a podílníkem. Takovou dohodu by bylo nutné kvalifikovat jako pomoc k některému z uvedených majetkových trestných činů podle §24 odst. 1 písm. c).[133]

Rozlišení trestného činu podílnictví podle §214 odst. 1 od trestného činu zatajení věci podle §219 odst. 1 vymezuje soudní rozhodnutí R 9/1999 takto: „Jestliže obviněný převezme od osoby mladší patnácti let cizí věc nikoli nepatrné hodnoty, kterou si tato osoba přisvojila jednáním jinak trestným, např. podle §205 odst. 1, o trestném činu krádeže, a je si přitom těchto okolností vědom, nedopouští se trestného činu podílnictví podle §214, neboť nejde o věc, která byla získána trestným činem spáchaným jinou osobou, ale trestného činu zatajení věci podle §219 odst. 1.“ Ovšem to se netýká případu, kdy by osoba mladší patnácti let jednala na návod jiné trestně odpovědné osoby, protože takové jednání této trestně odpovědné osoby by muselo být kvalifikováno jako trestný čin spáchaný jako nepřímý pachatel.

[132]Srov. blíže: ŠÁMAL, P., kolektiv. Trestní zákoník. Komentář, 1. Vydání. Nakladatelství C. H. Beck s. 1931-1933
[133]Srov. blíže: R 62/1973

5.8. Legalizace výnosů z trestné činnosti

Právní úpravu legalizace výnosu trestné činnosti prováděl zákon č. 61/1996 Sb., který byl nahrazen zákonem č. 253/2008 Sb., který nabyl účinnosti 1. 9. 2008. V TZ najdeme úpravu legalizace výnosů z trestné činnosti v ustanovení §216 v úmyslné formě zavinění a v ustanovení §217 TZ v nedbalostní formě zavinění. Legalizací výnosů z trestné činnosti je jakákoliv činnost, která směřuje k zastření původu peněz a jiných výnosů z trestné činnosti. Často bývá za cíl tohoto trestného činu vzbudit zdání, že se jedná o prostředky nabyté legálně. „Jedná se o poslední fázi zahlazení stop nezákonného jednání, které současně umožňuje použít nelegálně získané prostředky v legální ekonomice.“[134]

Objektem tohoto trestného činu je tedy cizí majetek, a to ve vztahu k věcem nebo jiným majetkovým hodnotám získaným buď trestným činem, nebo jako odměna za trestný čin. Legalizace výnosů z trestné činnosti byla vyčleněna z ustanovení o podílnictví z důvodu, že se nejedná pouze o převod výtěžků z trestné činnosti, ale jsou zde různá jednání po spáchání trestné činnosti, jejichž hlavní snahou je zahladit či odstranit stopy z hlediska výnosů trestné činnosti a zajistit dojem legálnosti těchto výnosů.[135]

Trestný čin legalizace výnosů z trestné činnosti se skládá ze dvou skutkových podstat. První skutková podstata je naplněna, pokud pachatel zastírá původ nebo jinak usiluje, aby bylo podstatně ztíženo nebo znemožněno zjištění původu věci nebo jiné majetkové hodnoty získané trestným činem nebo jako odměna za něj. Druhou skutkovou podstatu naplní pachatel, který jinému spáchání takového činu umožní.[136]

Zastíráním původu peněz nebo jiné majetkové hodnoty se rozumí pojem praní špinavých peněz. Tento pojem se netýká pouze peněz jako výnosu z trestné činnosti, ale zahrnuje i cenné papíry, směnky nebo jakýkoliv majetek získaný trestnou činností. Zastřením je zkreslování nebo

[134]VANTUCH, P. Zákon o legalizaci výnosů z trestné činnosti a jeho dopady v praxi. Trestní právo, 2010, č. 11, s. 26
[135]Srov. blíže: ŠÁMAL, P., kolektiv. Trestní zákoník. Komentář, 1. Vydání. Nakladatelství C. H. Beck s. 1943-1944
[136]Srov. blíže: §21 odst. 1 písm. a), b) TZ

utajování informací týkajících se původu věcí nebo jiných majetkových hodnot. Mezi nejpoužívanější prostředek takového zastření původu věci nebo jiné majetkové hodnoty patří jejich vklad do legálního podnikání. Každé další jednání pachatele, kterým bezprostředně nezastírá původ věcí nebo jiných majetkových hodnot získaných trestnou činnosti, nazýváme „jiným usilováním“. Pojmem původ věci nebo jiné majetkové hodnoty rozumíme, že pochází z trestného činu nebo jako odměna za něj. Bude se jednat zejména o trestné činy majetkové, hospodářské, ale i výtěžky z nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami nebo obchodu s nimi, z trestné činnosti organizovaných zločineckých skupin.[137]

Subjektivní stránka obou skutkových podstat legalizace výnosů z trestné činnosti zahrnuje úmysl. Pachatelem u první skutkové podstaty může být kdokoliv, tedy i pachatel základního trestného činu, ze kterého pochází věc nebo jiná majetková hodnota. Podle druhé skutkové podstaty může být pachatel pouze osoba, která je rozdílná od pachatele podle první skutkové podstaty.

V boji s legalizací výnosů z trestné činnosti je uplatňována řada nástrojů. Mezi nejúčinnější patří odčerpávání výnosů z organizované a další trestné činnosti. Je tedy nutné, aby vedle trestu, který stanoví zákon pro pachatele, hrozilo pachateli, že výnos, který získal trestnou činností, nebude moci využít ani po odpykání trestu. Účel výše zmíněného odčerpávaní výnosů je zejména v zabránění zneužívání finančního systému k legalizaci příjmu z trestné činnosti a v uchovávání stop po přesunech majetku, včetně záznamů o tom, od koho, prostřednictvím koho a ke komu se tyto prostředky přemisťovaly.[138]

Zákon č. 253/2008 Sb. o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu specifikuje okruh povinných osob, kterým ukládá řadu povinností a ministerstvo financí vůči nim uplatňuje svá oprávnění. Mezi tyto povinnosti patří povinnost

[137]Srov. blíže: ŠÁMAL, P., kolektiv. Trestní zákoník. Komentář, 1. Vydání. Nakladatelství C. H. Beck s. 1944-1945

[138]Srov. blíže: VANTUCH, P. Zákon o legalizaci výnosů z trestné činnosti a jeho dopady v praxi. Trestní právo, 2010, č. 11, s. 26-33

identifikovat účastníky uzavíraných obchodů, v případě nesplnění této identifikační povinnosti povinnost odmítnout uskutečnění obchodu a mnohé další. Evropské právo spojilo s předcházením legalizace výnosů z trestné činnosti dvě hlavní povinnosti. První je povinnost identifikační. Ta spočívá v tom, že finanční instituce jsou povinny znát své klienty. Druhou povinností je povinnost oznamovací, kterou mají finanční instituce tehdy, když se jim bude zdát jakákoliv finanční transakce podezřelá.[139]

Pokud budeme hovořit o vztahu k jiným ustanovením, potom je třeba uvést, že trestný čin legalizace výnosů z trestné činnosti §216 TZ je speciální k ustanovení §214 TZ podílnictví. K podílnictví totiž postačí samo ukrytí nebo převod věci nebo jiné majetkové hodnoty. Pokud se bude z hlediska subjektivní stránky jednat o zavinění nedbalostní, potom bude třeba tuto trestnou činnost postihovat jako trestný čin legalizace výnosů z trestné činnosti z nedbalosti podle ustanovení §217 TZ.[140]

[139]Srov. blíže: BĚLOHLÁVEK, A., ŘEZNÍČEK, T. Regulace finančních trhů a předcházení legalizace výnosů z trestné činnosti. Bulletin advokacie, 2009, č. 1-2, s. 31-41

[140]Srov. blíže: ŠÁMAL, P., kolektiv. Trestní zákoník. Komentář, 1. Vydání. Nakladatelství C. H. Beck s. 1949-1950

6. Srovnání právní úpravy ČR s vybranou zahraniční právní úpravou

V této kapitole bych rád srovnal naši právní úpravu dané problematiky s úpravou anglickou a americkou. Každá země má svůj vlastní přístup k právu a také výklady jednotlivých ustanovení jsou v jednotlivých zemích rozdílné.

6.1. Anglická úprava

Odlišnost této právní úpravy od naší je možno spatřit hned v základech. Anglie a Wales totiž nemají trestní zákoník jako takový. Jeho místo zaujímá jakýsi soubor trestných činů, které byly vytvořeny parlamentem. Tyto trestné činy byly vykládány v kontextu s obyčejovým právem, jež bylo tvořeno soudci při rozhodování jednotlivých případů. Toto obyčejové právo nutí soudce, aby postupovali v souladu s rozhodnutím vyšších soudů. V anglickém právu se tedy uplatňuje precedent jako pramen práva. Tato precedentní rozhodnutí tedy utvářejí právo do té doby, dokud nejsou parlamentem změněny nebo vyšším soudem než který samotné rozhodnutí vydal. Téměř veškeré principy trestního práva proto najdeme v obyčejovém právu. Velká většina trestných činů jsou nyní definovány v zákoně, některé tam ovšem chybí, jedná se např. o vraždu, zabití, spiknutí a další.[141]

V obyčejovém právu jsou trestné činy velmi obecně a široce definovány. Často byly trestné činy obyčejového práva nahrazovány trestnými činy práva psaného, které existuje vedle obyčejového práva. V psaném právu netvoří trestné činy žádný ucelený katalog trestního práva. Pro rozhodnutí v jednotlivých případech bude tedy důležité porozumět jak obyčejovému právu, tak právu psanému.[142]

Velmi důležitým se stal zákon o lidských právech z roku 1998. Zejména jeho 7 článek je důležitý pro trestní právo, ten říká, že nikdo by

[141] Srov. blíže: SMITH, HOGAN. Criminal law, Cases and materials. Oxford University Press: 2009, s. 1

[142] Srov. blíže: SMITH, HOGAN. Criminal law, Cases and materials. Oxford University Press: 2009, s. 4

neměl být uznán vinným za žádný trestný čin nebo opomenutí, které nespáchal. Dále je zde stanoveno, že by neměl na obdobné případy být aplikován těžší trest než ten, který byl aplikován na případ dřívější. Stejně jako v naší právní úpravě bychom i zde našli zásadu nullum crimen, nulla poena sine lege.[143]

Trestná součinnost není v anglickém trestním právu výslovně upravena, stejně tomu tak je i u účastenství. Obdobná úprava, která se blíží naší úpravě trestné součinnosti, je ovšem u tzv. spiknutí. Spiknutím je forma trestné činnosti, která spočívá v souhlasu spáchat trestný čin. V obyčejovém právu se o spiknutí hovoří jako o souhlasu k učinění protiprávního činu nebo činu, který sice není protiprávní, ale je činěn protiprávními prostředky nebo způsobem. Spiknutí se váže např. k trestným činům týrání, podvodu a korupce. Pod pojem spiknutí je zahrnována také účastenství a plánování trestné činnosti. K naplnění trestného činu spiknutí postačí souhlas pachatelů ke spáchání trestného činu, nemusí dojít ani k pokusu tohoto trestného činu. Díky tomuto ustanovení se vedou stálé debaty o tom, jestli je správné trestat někoho za pouhou myšlenku nebo plán, aniž by došlo k jakékoliv škodě či újmě. Spiknutí bylo přepracováno psaným právem a nyní ho nalezneme v zákoně trestního práva z roku 1977.[144]

Spolupachatelství je upraveno v některých soudních rozhodnutích. Mezi stěžejní rozhodnutí, která se věnují spolupachatelství, patří R v Burke and Clarckson [1987], dale Attorney- General's Reference (No 1 of 1975) a R v Millward [1994]. Spolupachatelství je zmíněno v sekci 18 zákona o trestných činech proti osobám z roku 1861. Je zde uvedeno, že kdo spolu s jiným úmyslně způsobí těžké ublížení na zdraví druhé osobě, měl by být odsouzen k trestu odnětí svobody na doživotí.[145]

Zákon o závažných zločinech z roku 2007 se věnuje problematice pomáhání a povzbuzování spojené s trestnou činností. Definice v tomto

[143]Srov. blíže: SMITH, HOGAN. Criminal law, Cases and materials. Oxford University Press: 2009, s. 6
[144]Srov. blíže: SMITH, HOGAN. Criminal law, Cases and materials. Oxford University Press: 2009, s. 532-533
[145]Srov. blíže: SMITH, HOGAN. Criminal law, Cases and materials. Oxford University Press: 2009, s. 290-306

zákoně říká, že kdo jiného podněcuje k trestnému činu nebo věří, že tento trestný čin spáchá, pokud k tomu bude podněcován, bude odpovědný za trestný čin spáchaný touto osobou. Ten, kdo tedy jiného podněcuje k trestnému činu, bude odpovědný za trestný čin spáchaný touto osobou. Zde je patrná rozdílnost od naší úpravy, protože v našem TZ se jedná o podněcování, když pachatel veřejně podněcuje, a je zde stanovena pevná výměra trestu (viz kapitola 5.2). „Osoba páchá trestný čin jestliže- a) učiní jednání, které je schopno povzbuzením nebo pomocí vyvolat rozhodnutí spáchat trestný čin a- b) zamýšlí povzbudit nebo pomoci k tomuto rozhodnutí.“[146]

Obecná forma trestné součinnosti je tedy v anglické právní úpravě roztříštěna do mnoha zákonů a soudních rozhodnutí. O jednotlivých trestných činech spáchaných ve spolupachatelství či trestné součinnosti jiných osob než hlavního pachatele hovoří téměř výhradně jednotlivá soudní rozhodnutí.

6.2. Americká úprava

Americká úprava trestní práva je dle mého názoru lépe systematicky zpracována než anglická právní úprava a to z toho důvodu, že na rozdíl od té anglické není trestní právo roztříštěno do mnoha zákonů, ale pojednává o něm Federal Court Annotated Crimes and Criminal Procedure.

Tento trestní zákon o zločinech a trestní proceduře je členěn do čtyř částí. První část pojednává o jednotlivých zločinech. Druhá část je zaměřena na trestní proceduru, tedy od zatčení, prohledávání, svědectví až po slyšení před soudem a jeho rozhodnutím. Třetí část se věnuje vězení a vězňům. Poslední čtvrtá část řeší otázky nápravy mladistvých útočníků.[147]

Trestná součinnost jako taková zde není samostatně upravena. Stejně tomu tak je i co se týče účastenství. Trestná součinnost je ovšem

[146]SMITH, HOGAN. Criminal law, Cases and materials. Oxford University Press: 2009, s. 519
[147]Srov. blíže: Federal Code Annotated- Title 18 The Code of The Laws of The United States of America Crimes and Criminal Procedure

zmiňována u výkladu jednotlivých trestných činů, se kterými může být spojena. Jedná se zejména o trestné činy spiknutí, zabití člověka, únosy dětí a trestné činy spojené s narkotiky.

Pro bližší náhled do problematiky a pro možné srovnání s anglickou úpravou jsem si vybral trestný čin spiknutí. Trestný čin spiknutí je upraven v ustanovení §371 FCA. V tomto ustanovení jsou uvedena mnohá soudní rozhodnutí, která říkají, co vlastně spiknutí je. Jedná se o doprovodný čin k spáchání jakéhokoliv trestného činu zakázaného zákonem vydaným kongresem v zájmu veřejné bezpečnosti Spojených států amerických.[148]

Další soudní rozhodnutí uvádí, že se jedná o trestný čin, který se skládá ze souhlasu pachatelů a jejich pověření k otevřenému útoku k zásahu jejich objektu. Jedná se o partnerství ve zločinu. Pro spiknutí není vyžadován výslovný souhlas. Spiknutí trvá do té doby, než jeho objekt byl plně dosažen, nebo bylo jej zanecháno. Pokud se jedná o pachatele spiknutí, tak není zde podmínka toho, že se musí všichni mezi sebou znát. Nemusí spolu přijít ani do styku, postačí pouze vědomost toho, že se jedná o spiknutí. Pachatelé spiknutí budou potrestáni za jimi spáchaný trestný čin bez rozdílu.

Spiknutí se váže např. k trestným činům zpronevěry, špionáže, únosy dětí, krádeže aut, obchodu s narkotiky a dalším. Jako trest za trestný čin spiknutí je vedle možného trestu odnětí svobody také peněžitý trest.

[148]Srov. blíže: U. S. v. Hutto, 256 US 524, 65 Led 1073, 41 SCR 541.

7. Závěr

Závěrem této práce bych chtěl říct, že mě vyhledávání informací k dané problematice a prohlubování vědomostí s tím spojeným přišlo velice užitečné a zábavné. Jak jsem uvedl již v úvodu mé práce, tak trestní právo patří k mým oblíbeným odvětvím práva, ne-li jako odvětví nejoblíbenější. Jsem rád, že jsem si vybral dané téma, protože se jedná o velmi rozsáhlou a dle mého názoru v právní praxi důležitou problematiku.

V úvodu mé práce jsem se snažil čtenáři poskytnout definici trestného činu a vůbec jeho charakteristiku. Dle mého názoru je totiž nutno nejprve porozumět samotnému základnímu stavebnímu kameni, na kterém je trestní právo vystavěno. Tento základní stavební kámen pro mě představuje pojem trestný čin. Teprve poté může čtenář plnohodnotně porozumět trestné součinnosti obecně a jejím vybraným formám, kterým jsem se věnoval v předcházejících kapitolách mé práce.

Kapitola, se kterou jsem měl bezesporu nejvíce práce, byla kapitola šestá, kde jsem se snažil o srovnání právní úpravy ČR s vybranými právními úpravami zahraničních zemí. Zde bylo složité zejména opatření materiálů a také jejich věcnost k danému tématu. Díky mému studiu práv na Virginia Commonwealth University ve městě Richmond, USA, bylo pro mě primárním cílem srovnat úpravu naši s úpravou anglickou a americkou.

Co se týče pramenů, tak všechny knižní i časopisecké tituly jsem nalezl v právnické knihovně ZČU. Z internetových zdrojů byla velmi užitečná stránka institutu pro kriminologii a sociální prevenci, na které jsem našel materiály týkající se zejména organizovaného zločinu. Kdybych měl uvést pramen, který mně byl v mé práci nejvíce užitečný, potom bych uvedl komentovaný trestní zákoník od autorů Šámala a kol. Tento komentovaný TZ mně pomohl pochopit danou problematiku a vysvětlit různá úskalí jednotlivých témat.

Na úplný závěr bych chtěl říci, že studiem pramenů, které se věnují této problematice, jsem spatřil neustálý a dle mého názoru prozatím neukončený kodifikační vývoj, který se věnuje trestné součinnosti. Protože tak, jak se neustále vyvíjí propracovanost a různorodost trestné

součinnosti, stejně tak jako rafinovanost jejich pachatelů, postupuje zákon v jejich stopách.

8. Conclusion

At the conclusion of this work, I would like to mention that I really enjoyed writing this thesis. Criminal law is one of my favorite parts of law. My thesis's name was "Some cast of criminal cooperation". At the beginning of my thesis I tried to explain what the word offense means. I think that understanding of this basic term can be helpful in following chapters, where I am writing about specific kind of punishable collaboration.

The hardest chapter for me was the chapter number six. My goal in this chapter was a comparison of Czech law adjustment and the foreign law adjustment of selected states. The hardest thing was to find books where authors mention these problems. My primary goal was to compare Czech law adjustment to the England and US law adjustment.

To mention the sources from which I gained knowledge about these problems, I have to say that all the books and periodicals I have found in our law library. The most useful from the internet sites was the criminology and social prevention site, where I have found a lot of materials about organized crime. The most useful source, which helped me the most, was the Criminal Code commentary from the author Šámal and others.

At the end, I would like to state that the crimes in this part of criminal law are still developing. Therefore the government and the law itself have to respond to this and go on trails of these crimes.

9. Seznam použité literatury a pramenů

Knižní:

ŠÁMAL, P., kolektiv. Trestní zákoník. Komentář, 1. Vydání. Nakladatelství C. H. Beck, 2010. 3285 s.

BOGUSZAK, J., ČAPEK, J., GERLOCH, A. Teorie práva. Praha: ASPI 2003. 323 s.

JELÍNEK, J. Trestní právo hmotné, Obecná část, Zvláštní část, 2. Aktualizované vydání, Praha: Linde, 2008. 831 s.

NOVOTNÝ, O., VANDUCHOVÁ, M., kolektiv. Trestní právo hmotné I, Obecná část, 5., Jubilejní vydání, Zcela přepracované vydání, ASPI 2007. 555 s.

NOVOTNÝ, F., SOUČEK, J., kolektiv. Trestní právo hmotné, 3. Rozšířené vydání, vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2010. 393 s.

NOVOTNÝ, O., VANDUCHOVÁ, M., ŠÁMAL, P., kolektiv. Trestní právo hmotné I, Obecná část, 6. vydání, Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2010. 583 s.

JELÍNEK, J. a kol., Trestní právo hmotné, 2. vydání. Praha: Leges, 2010. 912 s.

KRATOCHVÍL, V. a kol., Trestní právo hmotné, Obecná část, 3. Přepracované a doplněné vydání, Masarykova Univerzita, Brno: 2002. 571 s.

SOLNAŘ, V. Trestní právo hmotné. Praha: Knihovna sborníku věd právních a státních, 1947. 188 s.

KALLAB, J. Trestní právo hmotné platné v zemi české a moravskoslezské. Část obecná i zvláštní. Praha: Melantrich, 1935. 336 s.

MIŘIČKÁ, A. Trestní právo hmotné. Část obecná a zvláštní. Praha: Všehrd, 1934. 414 s.

SOLNAŘ, V., FENYK, J., CÍSAŘOVÁ, D., Základy trestní odpovědnosti, Podstatně přepracované a doplněné vydání. Praha: Orac, 2003. 455 s.

GŘIVNA, T., Trestní právo hmotné, Judikatura k obecné i zvláštní části, Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2010. 311 s.

CHMELÍK, J., a kolektiv. Trestní právo hmotné, Obecná část, Praha: Linde, 2009. 292 s.

NĚMEC, M. Organizovaný zločin. 1. Vydání, Praha: Naše vojsko, 1995. 219 s.

NOŽINA, M. Svět drog v Čechách, Praha: KLP, 1997. 347 s.

TRÁVNÍČKOVÁ, I., ZEMAN, P. Kriminální kariéra pachatelů drogové kriminality. Praha: IKSP, 2010. 117 s.

BONANATE, L. Mezinárodní terorismus. Praha: Columbus, 1997. 190 s.

PIKNA, B. Mezinárodní terorismus a bezpečnost evropské unie, 1. vydání, Praha: Praha Linde, 2006. 407 s.

NOŽINA, M. Mezinárodní organizovaný zločin v ČR. Praha: Koniasch Latin Press, 1997. 253 s.

CHMELÍK, J., a kolektiv. Trestní právo hmotné, Zvláštní část, Praha: Linde, 2010. 367 s.

NOVOTNÝ, O., VOKOUN, R., ŠÁMAL, P., kolektiv. Trestní právo hmotné II, Zvláštní část, 6. vydání, Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2010. 599 s.

KUCHTA, J., KALVODOVÁ, V., ZEZULOVÁ, J. Trestní právo hmotné, Zvláštní část. Brno: MU, 2001. 182 s.

FRYŠTÁK, M. a kol. Trestní právo hmotné, Zvláštní část. Ostrava: KEY Publishing s. r. o., 2009. 170 s.

SMITH, HOGAN. Criminal law, Cases and materials. Oxford University Press: 2009. 1068 s.

Časopisecká:

JELÍNEK, J. Pojem trestného činu a kategorizace trestných činů. Bulletin advokacie, 2009, č. 10, s. 40

VÁLKOVÁ, H. K reformě českého trestního práva hmotného ve světle stanoviska prof. Dr. Hans-Heinrich Jescheck, Trestněprávní revue č. 5/2003

PLZÁK, V. Je formální pojetí trestného činu skutečně řešením?. Trestní právo, 2010, č. 5, s. 14-20

KRATOCHVIL, V. Vybrané problémy obecné části návrhu trestního zákoníku ČR 2007 z hlediska obhajoby (2. část), Bulletin advokacie č. 6/2008 s. 18

FASTNER, J. K odlišení spolupachatelství od pomoci. K obsahu odvolání státního zástupce. Trestněprávní revue, 2010, č. 11, s. 366

BÍLKOVÁ, V. Mezinárodní právo a terorismus. Definovat nedefinovatelné?. Trestněprávní revue, 2010, č. 1, s. 11-18

VANTUCH, P. Zákon o legalizaci výnosů z trestné činnosti a jeho dopady v praxi. Trestní právo, 2010, č. 11, s. 26

BĚLOHLÁVEK, A., ŘEZNÍČEK, T. Regulace finančních trhů a předcházení legalizace výnosů z trestné činnosti. Bulletin advokacie, 2009, č. 1-2, s. 31-41

Internetové zdroje:

CEJP, M. Vývoj organizovaného zločinu na území České republiky [online]. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2010. Dostupný z <http://www.kriminologie.cz> [cit. 17.2.2012]. s. 10

CEJP, M. Obrana proti ohrožení společnosti závažnými formami trestné činnosti [online]. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2009. Dostupný z <http://www.kriminologie.cz> [cit. 17.2.2012]. s. 69

MAREŠOVÁ, A. Násilí uplatňované organizovanými skupinami a organizovaným zločinem [online]. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2004. Dostupný z <http://www.kriminologie.cz> [cit. 17.2.2012]. s. 53

Právní předpisy:

Listina základních práv a svobod, vyhlášena usnesením předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb.

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů.

Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon

Zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti

Federal Code Annotated Title 18 The Code of The Laws of The United States of America Crimes and Criminal Procedure

Akademické práce:

OULEHLOVÁ, Martina. Některé formy trestné součinnosti. Plzeň, 2009. 107 s. Diplomová práce. Západočeská Univerzita, Fakulta právnická.

ŠVIGROVÁ, Jana. Některé formy trestné součinnosti. Plzeň, 2010. 62 s. Diplomová práce. Západočeská Univerzita, Fakulta právnická.

JAVORSKÝ, Tomáš. Realizace majetkových práv autorů prostřednictvím licenčních smluv. Plzeň, 2011. 76 s. Diplomová práce. Západočeská univerzita, Fakulta právnická.